

Inhoud

GESCHIEDENIS 1 (NL) UN Sigbn in 1992	4
VOORWOORD.....	4
OPRICHTING UNPROFOR.....	5
ALGEMEEN.....	5
SAMENSTELLING UNPROFOR 1:	6
Indeling / locaties	6
Commandant UNPROFOR	7
Briefings.....	7
Tijdschema.....	7
VERANTWOORDELIJKHEDEN	8
UNPROFOR-LOGISTIEK	8
REGELGEVING UNPROFOR	10
FORMATIE 1 (NL) UN SIGBN	11
OPDRACHT AAN 101 VERBINDINGSGROEP	11
ANALYSE VAN DE OPDRACHT	11
TE ONTPLOOIEN VERBINDINGSSYSTEMEN.....	12
Civiele PTT-systeem.....	12
Het civiele PTT-systeem.....	12
INMARSAT satellietcommunicatiesysteem	12
HF EZB.....	12
Andere verbindingssystemen.....	12
Systeemmanagement.....	12
PERSONELE ASPECTEN	13
HET WERVEN, DE SCC, OPLEIDINGEN.....	13
ROTATIES en ROTATIE-OPBOUW	14
FINANCIËN	16
RECHTSPOSITIE	16
THUISFRONT	16
VERLOF, FEESTDAGEN en SIXTY HOURS LEAVE.....	17
LOGISTIEKE ONDERSTEUNING 1(NL) UN SIGBN	18
verzorgingsdetachement.....	18
Het materieel.....	18
Klasse I:	19
Klasse III:	19

Het transport:.....	19
PGU en uitrusting (ná eind 1992).....	20
Rear link.....	20
GEREEDSTELLING VAN 1(NL)UN SIGBN (OP DE GENM. KOOTKAZERNE)	21
GROEPSVORMING	21
HET BATALJONSLOGO	22
VERKENNINGEN.....	23
DOOR DE SECTORCOMMANDANTEN EN STAF UNPROFOR	23
NEDERLANDSE ADVANCE PARTIES	24
Advance Party 1:.....	24
Advance Party 2:.....	24
Advance Party 3:.....	25
ENKELE BIJZONDERHEDEN / SITUATIES (IN JOEGOSLAVIË IN MAART 1992)	25
DEPLOYMENT ORDERS FORCE COMMANDER.....	26
VERPLAATSING en ONTPLOOIING VAN 1(NL)UN SIGBN	26
VERPLAATSING van 1(NL)UN SIGBN	26
DE VERDERE ONTPLOOIING VAN 1(NL)UN SIGBN.....	28
PROBLEMEN MET DE COMMUNICATIESYSTEMEN	28
HET PTT-NETWERK	28
DE INMARSAT	29
HET EZB RADIOSYSTEEM	29
OVERIGE COMMUNICATIEPROBLEMEN	29
ENKELE PROBLEMEN (binnen de VN / UNPROFOR).....	30
BATALJONSSTAF IN SARAJEVO	31
NOODPLAN IN SARAJEVO (in Rainbow)	31
Interne alarmering.....	31
Overlevingspakket.....	31
INMARSAT	31
BESCHIETINGEN IN SARAJEVO.....	31
PERS EN VOORLICHTING.....	32
BLOKKADE VAN SARAJEVO	32
COMMANDOVOERING VANUIT BELEGERD SARAJEVO	32
DE DAGEN VOORAFGAAND AAN DE AANVAL OP RAINBOW	34
AANVAL OP RAINBOW.....	35
DE SITUATIE IN DE SECTOREN	36
DE SITUATIE IN DE SECTOREN	36

SITUATIERAPPORTEN	37
DE BEVOLKING.....	37
INTERNE VOORLICHTING.....	38
BEOORDELINGEN.....	38
VERKEER	38
OMSTANDIGHEDEN BIJ DE VERBINDINGCENTRA.....	38
GEVAREN BIJ VERBINDINGSCENTRA	38
FACILITEITEN.....	39
VALUTA.....	39
DIVERSEN.....	40
DISCIPLINE	40
UITBREIDING VAN DE PERSONEELSSTERKTE:.....	41
WET MILITAIR TUCHTRECHT	41
REPATRIËRING	42
DILEMMA'S:.....	42
ONPARTIJDIGHEID VERSUS MENSELIJKHEID	42
GEWETEN VERSUS "ACCEPTABEL RISICO"	44
ESCALATIE VAN HET CONFLICT.....	45
COLONNERIT VAN SARAJEVO NAAR BELGRADO	45
COMMANDOVOERING (na verplaatsing naar Belgrado).....	45
EERSTE UITBREIDING UNPROFOR	47
TWEEDE UITBREIDING VAN UNPROFOR	47
OPRICHTING UNPF	48
DE RESULTATEN VAN DE INZET VAN 1(NL)UN Sigbn.....	49
WAARDERING	49
EERSTE COMMANDANTEN en hun PLAATSVERVANGERS.....	51

GESCHIEDENIS 1 (NL) UN Sigbn in 1992

Dit document beschrijft *de oprichting, de ontplooiing en de inzet* van 1(NL)UN SIGBN in 1992. Het is een beschrijving van de ervaringen en belevingen van de eerste bataljonscommandant in de periode maart t/m december 1992, en eerste plaatsvervangend bataljonscommandant in de periode maart t/m juli 1992. Wij hopen met dit verslag een bijdrage te kunnen leveren aan een stukje historie van het Wapen van de Verbindingsdienst.

Luitenant-kolonel b.d. Hans Vermaas en majoor b.d. Tom Boersma.

Deze versie van de geschiedenis is in overleg met de oorspronkelijke schrijvers herschreven voor de website van 1(NL) UN SigBn door **Ikol b.d. Koos Possel**.

VOORWOORD

Op 22 februari 1992 verscheen een bericht in de landelijke pers dat Nederland bereid was 277 militairen naar Joegoslavië te sturen teneinde deel uit te maken van de VN-vredesmacht UNPROFOR. Dit verslag zal voor allen die in de periode maart t/m december 1992 waren ingedeeld bij 1(NL)UN SIGBN zeer herkenbaar zijn. Uiteraard is er nog een vervolgverhaal van al die anderen die, in de anderhalf jaar ná het turbulente jaar 1992, bij dit bataljon hebben gediend. Na de eerste circa 350 militairen hebben door een individueel aflossingssysteem gedurende 2½ jaar - maart tot september 1994- uiteindelijk in totaal ruim 2100 militairen bij 1(NL)UN SIGBN hun taak vervuld.

OPRICHTING UNPROFOR

ALGEMEEN

Om een eind te maken aan het bloedvergieten ten gevolge van het conflict¹ t tussen Servië en Kroatië, waarbij Servische strijdkrachten hun positie in grote delen van Kroatië hadden gehandhaafd, besloten de presidenten van deze twee Joegoslavische gebieden tijdens een ontmoeting in Genève op 23 november 1991 tot een staakt het vuren.

Op 15 december 1991 werd door de VN Veiligheidsraad resolutie 724 aangenomen waarin het Vance-plan² voor een vredesmacht werd omschreven. Vance was destijds de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken.

Op 14 februari 1992 werd C- 101 Verbindingsgroep meegedeeld dat rekening moest worden gehouden met een bijdrage aan UNPROFOR in de vorm van een verbindingsbataljon

Op 21 februari 1992 werd door de VN Veiligheidsraad resolutie 743 unaniem aanvaard, dus ook door de strijdende partijen. Resolutie 743 omvatte de instelling van een VN-vredesmacht voor Joegoslavië, de **United Nations PROtection FORCE**.

Aan 31 landen werd verzocht een bijdrage te leveren aan deze vredesmacht. Nederland werd gevraagd een verbindingseenheid te leveren ter grootte van circa 300 militairen om de strategische verbindingen binnen UNPROFOR te realiseren en te bedienen.

Op 26 februari ontving C- 1 (NL) LK de formele opdracht het bataljon te formeren.

De instabiele situatie in Joegoslavië vereiste de uitzending van de VN-vredesmacht op zo kort mogelijke termijn. Uitstel van uitzending van UNPROFOR hield risico's in en vergrootte mogelijk gebrek aan medewerking van de strijdende partijen.

Het Vance-plan voorzag in het instellen van drie door de VN-vredesmacht beschermde zones (**United Nations Protected Areas = UNPA's**) op Kroatisch grondgebied: in Oost-Slavonië, West-Slavonië en Krajina. In deze drie gebieden hadden de vijandelijkheden, verwoestingen en moorden plaatsgevonden.

Voor UNPROFOR stonden twee taken centraal:

- toezicht op demilitarisering van de UNPA's;
- toezicht op handhaving van het lokale bestuur, inclusief de politie.

Figuur 1: UNPA's

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Breakup_of_Yugoslavia

² http://en.wikipedia.org/wiki/Vance_plan

Tijdens demobilisatie en/of ontbinding van de in de UNPA's aanwezige militaire en irreguliere eenheden diende het Joegoslavische Volksleger (de JNA) zich uit geheel Kroatië terug te trekken. De bestaande lokale bestuursvormen in de UNPA's zouden onder VN-toezicht blijven tot een politieke oplossing van het conflict was gevonden.

De infanteriebataljons en civiele politiewaarnemers worden gezamenlijk belast met toezicht op de veiligheid van de bevolking in de UNPA's

SAMENSTELLING UNPROFOR 1:

Soort eenheid	sterkte	taken
12 infanteriebataljons	10.400	zorgdragen voor het gedemilitariseerd worden en blijven van de UNPA's.
logistiek en ondersteuning	2.800	o.a. 1(NL)UN SIGBN: algehele ondersteuning UNPROFOR
militaire VN-waarnemers	100	toezien op het demilitariseringsproces van de UNPA's
politiewaarnemers	530	toezien op juiste en objectieve uitvoering van de taken van de lokale politie;
Civiele component		administratieve-, politieke- en juridische dienstverlening
totaal	ca 14.000	

Indeling / locaties

De militaire planners van UNPROFOR bleken geen enkele invloed meer te hebben op de verdeling van de 12 infanteriebataljons over het operatiegebied.

- Sector South: Kenia, Frankrijk en Tsjecho-Slowakije
- Sector North: Polen, Nigeria en Denemarken
- Sector West: Argentinië, Canada, Jordanië en Nepal
- Sector East: België/Luxemburg en Rusland

De militairen hadden een duidelijk andere voorkeur v.w.b. de locaties van de

infanteriebataljons waardoor Sector West met 2 bataljons had kunnen worden volstaan. Verder was het ontplooiën van de Russen in een gebied grenzend aan de Servische grens voor de Kroaten achteraf eveneens geen gelukkige keuze, gezien de historische onderlinge relaties tussen Rusland en Servië.

Als ondersteunende eenheden waren toegezegd:

- Engineer Regiment uit Canada;
- Constructiebataljon uit Finland;
- Geneeskundig bataljon uit Verenigd Koninkrijk;
- **Verbindingsbataljon uit Nederland.**

Commandant UNPROFOR

De militaire operatie van UNPROFOR werd geleid door een militaire commandant. Hij werd bijgestaan door o.a.:

- het hoofd van de afdeling Civil Affairs (een hoge VN-ambtenaar); deze was verantwoordelijk voor de politieke aspecten van de missie;
- de Chief Administration Officer; deze was verantwoordelijk voor o.a. alle financiële zaken.

C- UNPROFOR moest in het HQ UNPROFOR verantwoording afleggen aan de voor Joegoslavië aangewezen Speciale Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN. Hij rapporteerde aan deze VN-vertegenwoordiger.

TIJDSHEMA ONTPLOOIING UNPROFOR-EENHEDEN

Briefings

Op 2 maart 1992 werden C- 1(NL)UN SIGBN en de voormalige NL verbindingsofficier van de EC Monitor Missie voorzien van de nieuwe PGU, de nodige injecties enz. en op 3 maart vlogen ze naar New York. Zij moesten van 4 tot 6 maart 1992 in het VN-Hoofdkwartier deelnemen aan briefings en een conferentie teneinde duidelijkheid te krijgen over de operationele opdracht voor het bataljon.

Tijdschema

Fase I-A: briefings en planning in het VN-hoofdkwartier in New York van 4 - 6 maart 1992.

Fase 1-B: vertrek kernstaf UNPROFOR naar het operatiegebied (7 en 8 maart 1992).

Fase II-A:

- eerste contacten van UNPROFOR met de bij het conflict betrokken partijen;
- inrichting van het "advanced UNPROFOR HQ" in Sarajevo
- voorbereiding voor opvang van de "advance elements" van de diverse naties (9-14 maart);
- aankomst van het eerste personeel in het operatiegebied van:
 - HQ-Company (Zweden)
 - MOVement CONtrol (MOVCON - Noorwegen);
 - **1(NL)UN SIGBN (Nederland).**

Fase II-B:

- ontplooiing van de "advance elements van de diverse contingents in het operatiegebied;
- eerste verkenningen van de UNPA's en logistieke bases.

Het tijdschema voor de ontplooiing van de infanterie eenheden in *april 1992* was als volgt gepland:

- 1e week: Rusland, Canada, Denemarken, Frankrijk en Nederland
- 2e week: België/Luxemburg, Jordanië, Polen, Tsjecho-Slowakije
- 3e week: Argentinië, Nepal, Kenia, Nigeria

Vertragingen ontplooiing infanteriebataljons:

In de praktijk is verloop e.e.a. anders. Het verbindingsbataljon was de eerste UNPROFOR-eenheid die volledig ontplooipte. Daarna kwamen de Canadezen en de Denen.

Het Nigeriaanse, Jordaanse, Argentijnse, Keniaanse en Nepalese materieel moest per boot worden vervoerd. De vaartijd van de Argentijnen alleen al bedroeg 22 dagen!

Een aantal deelnemende landen droeg voor de eerste maal troepen bij aan een VN-operatie en was derhalve hierop totaal niet voorbereid.

Diverse landen verwachtten van de VN dat deze voor hun uitrusting zorg zou dragen: zij verschenen alleen met hun PSU en het persoonlijk wapen!

In een later stadium werd het Nepalese bataljon, nadat rijlessen waren gegeven en diverse voertuigen daarbij verloren waren gegaan, uitgerust met Canadese APC's en Oost-Duitse jeeps.

In New York werd (in maart 1992) als uitgangspunt gehanteerd dat het Force Headquarters (FHQ) van UNPROFOR zou worden gevestigd in Sarajevo. De logistieke bases zouden worden ontplooid in Banja Luka en in Zagreb .

Bosnië was tot dat moment buiten het conflict gebleven, hetgeen de keuze voor Sarajevo en Banja Luka verklaart. Achteraf was de keuze voor de locatie van HQ-UNPROFOR in Sarajevo een foute keus. Eén dag na de aankomst van de bataljonsstaf in Sarajevo braken ook daar vijandelijkheden uit die later zouden leiden tot een nog grotere betrokkenheid van de UN bij het conflict.

Banja Luka is later ook ingetrokken. Daarvoor in de plaats kwam Pancevo nabij Belgrado.

VERANTWOORDELIJKHEDEN

Tijdens de bijeenkomst in New York werden de verantwoordelijkheden op verbindingsgebied verduidelijkt:

- de Chief Communications Officer (CCO) zou verantwoordelijk worden voor de civiele communicatieapparatuur en door de VN te installeren systemen, de Senior Signals Officer voor de militaire apparatuur;
- de verbindingen binnen de Force zouden de CCO en SSO coördineren;
 - externe verbindingen tussen FHQ en UN New York zou taak zijn van de CCO;
 - verbindingen tussen FHQ en Sector Headquarters (SHQ) en tussen SHQ's en Battalions Headquarters (BHQ) zou verantwoordelijkheid worden voor de SSO;
- elk infanterie- en het geniebataljon was zelf verantwoordelijk voor interne verbindingen;
- de "rear link"- verbinding van de eenheid met het moederland - was een verantwoordelijkheid van het betreffende land;
- de militairen hadden de verantwoordelijkheid voor het totale frequentie management;
- de militairen moesten de civiele verbindingcomponent bij installatie van hun apparatuur met personeel steunen;
- het separaat logistieke net van FHQ naar de logistieke basis in Zagreb en Banja Luka (later Pancevo) was een verantwoordelijkheid van de SSO.

De commandant van dit te formeren bataljon zou tevens in de staf van UNPROFOR de functie van Senior Signals Officer (SSO) gaan vervullen. C- 1(NL)UN SIGBN was van april tot september 1992 tevens commandant van alle NL-militairen in het uitzendgebied, dus Contingentscommandant. In september 1992 waren er inmiddels zoveel extra NL-militairen -ook in Staf UNPROFOR-, dat MinDef besloot een aparte Contingentscommandant aan te wijzen.

UNPROFOR-LOGISTIEK

Bij de planningsbijeenkomst in New York begin maart 1992, werden de basisprincipes van de logistieke ondersteuning van de Force uitgelegd. De Fransen waren in deze "leading":

De logistieke ondersteuning -in principe alleen Klasse I en III- zou via twee assen plaatsvinden. Voor het noordelijk deel van de Force werd materieel aangevoerd via de havenstad Rijeka naar Zagreb en Pancevo en van daaruit naar de sectoren. Het zuidelijke deel werd bevoorrad vanuit Split via Bosnië naar Sarajevo. Voedsel zou zoveel mogelijk op de lokale markt worden gekocht, of in Kroatië en Servië of in de omliggende landen.

De logistieke problemen waren met het operationeel worden van alle infanteriebataljons immens groot geworden: elke natie had zijn eigen uitrusting en reservedelen waren er niet of nauwelijks. Eén van de grote problemen met de voeding werd gevormd door het feit dat zowel Christenen, Moslims als Boeddhisten deel uitmaakten van de Force.

REGELGEVING UNPROFOR

Op 18 april 1992 werd bekend gesteld hoe de UNPROFOR-regelgeving zou verlopen:

- "Force Commanders Policy Directives" (FCPD's) zouden de operationele en administratieve procedures m.b.t. een aantal onderwerpen aangeven zoals tenues, verlofregelingen, "rules of engagement", enz.;
- De "Standard Operating Procedures" (SOP's), de Vaste Orders van de Force, zouden uiterlijk 31 juli 1992 zijn voltooid en alle FCPD's incorporeren;
- De "UNPROFOR Routine Orders" (RO's) waren de voor slechts een korte periode geldige orders die instructies, informatie, e.d. konden omvatten;

Op 21 april 1992 verscheen "Force Commanders Policy Directive" number 21 waarin o.m. de "daily working hours" in HQ UNPROFOR waren vastgesteld:

- op weekdays van 07.30 - 16.30 uur;
- op zaterdagen van 07.30 - 12.00 uur;
- in de praktijk was dit alleen van toepassing op de VN-burgers en deze regeling was niet van toepassing in de UNPA's.

FORMATIE 1 (NL) UN SIGBN

OPDRACHT AAN 101 VERBINDINGSGROEP

Op 14 februari 1992 werd C- 101 Verbindingsgroep meegedeeld dat rekening moest worden gehouden met een bijdrage aan UNPROFOR in de vorm van een verbindingsbataljon. Op grond van de ervaring opgedaan met de uitzending van het Geniehulpbataljon naar Noord-Irak in 1991, werd besloten t.z.t. een parate bataljonsstaf aan te wijzen die de kern zou gaan vormen van de nieuw op te richten eenheid.

Op 26 februari ontving C- 1 (NL)LK de formele opdracht het bataljon te formeren. Vervolgens zijn C- en Staf 108 Verbindingsbataljon aangewezen. Staf 101 Verbindingsgroep werd belast met de formatie van de nieuwe eenheid terwijl Staf 108 Verbindingsbataljon alle maatregelen op werkniveau uitvoerde.

De BLS, i.c. Staf Ochtendblad, was voor Staf 101 Verbindingsgroep het aanspreekpunt in Den Haag.

De Ministerraad besloot op 28 februari 1992 dat de deelname aan UNPROFOR zou bestaan uit een verbindingsbataljon met een sterkte van circa 300 man. Aan de Tweede Kamer werd meegedeeld dat de inzet in Joegoslavië niet vrij van risico's zou zijn voor de persoonlijke veiligheid. De Ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie waren van mening dat er sprake was van een verantwoord en aanvaardbaar risico.

ANALYSE VAN DE OPDRACHT

Teneinde de organisatie van het bataljon te kunnen vaststellen en de in te zetten verbindingsmiddelen te kunnen definiëren werd de opdracht nader geanalyseerd en werden enkele aannames gedaan:

- de verbindingsmiddelen zouden moeten worden ontplooid in Kroatië, Servië en Bosnië;
- de afstanden tussen de verbindingscentra die d.m.v. het FORCE-NET en het LOGISTIEKE NET met elkaar moesten worden verbonden, waren meestal meerdere honderden kilometers in sterk geaccidenteerd terrein;
- de afstanden die in de vier sectornetten moesten worden overbrugd varieerden van 10 tot meer dan 100 km;
- het verbindingstelsel moest uiterlijk begin april 1992 worden ontplooid;
- gezien het samenwerken van vele nationaliteiten zouden uniforme procedures en werkwijzen moeten worden vastgesteld;
- het verbindingstelsel zou gedurende langere tijd op 24-uurs basis, 7 dagen per week, in bedrijf moeten zijn;
- de infanterie-eenheden, waarbij het personeel van de verbindingscentra zou worden ingedeeld, zouden zorg dragen voor: Klasse I, Klasse III, transport en beveiliging;
- t.b.v. het berichtenkantoor, de benodigde werkruimtes en het onderkomen van het NL-personeel zou gebruik kunnen worden gemaakt van aanwezige infrastructuur;
- t.g.v. de dubbelfunctie van de bataljonscommandant en Hoofd Sectie S3 tevens ASSO (Assistent Senior Signals Officer), zou de bataljonsstaf moeten worden gecolloqueerd met FHQ;
- de bataljonsverbindingscentra en de sectorverbindingscentra dienden qua personeel en materieel identiek te worden uitgerust;
- alle uit te brengen verbindingen moesten zowel beveiligd als onbeveiligd kunnen werken;
- voor elk verbindingssysteem moest een back-up systeem bestaan.

TE ONTPLOOIEN VERBINDINGSSYSTEMEN

Bij de planning werd uitgegaan van de volgende verbindingssystemen, *in volgorde van prioriteit*:

- civiele PTT-lijnen met beveiligde telefoons en faxen;
- satellietcommunicatiestations met faxen;
- HF EZB radiotelexinstallaties;

Civiele PTT-systeem

Het civiele PTT-systeem werd gezien als de belangrijkste -goedkoop en betrouwbaar- component van het verbindingstelsel.

De volgende taken werden hierbij onderkend voor het verbindingspersoneel:

- onderhandelingen met de PTT t.b.v. de beschikbaarstelling van lijnen;
- aansluiting van abonnees en de bewaking van de kwaliteit van de verbindingen;
- samenstellen en distributie van een telefoongids;
- inzetbaarheid van de specifieke eindapparatuur -beveiligde telefoons en faxen- zeker stellen.

INMARSAT satellietcommunicatiesysteem

Het INMARSAT satellietcommunicatiesysteem was en is volledig geïntegreerd in de wereldwijde civiele PTT-infrastructuur. INMARSAT bestaat wereldwijd uit vier satellieten waarbij vanuit Joegoslavië alleen de "Indian Ocean" en de "East Atlantic" satelliet konden worden gebruikt.

HF EZB

De HF EZB radiotelexinstallaties zouden als goedkoop en betrouwbaar beveiligd verbindingsmiddel worden ingezet. Nadeel van dit verbindingsmiddel was de relatief lage transmissiecapaciteit.

Andere verbindingssystemen

- de infanteriebataljons:
 - VHF- en HF radio's;
 - straalverbindingen;
 - immense hoeveelheden veldkabel.
- de Military Observers (UNMO's)
 - voor de UNMO's werd -door de VN- het zgn. Motorola radiosysteem geïnstalleerd.

Systeemmanagement

Vanaf het begin van de operatie werd veel gedaan aan het vastleggen van uniforme procedures en werkwijzen:

- alle verbindingscentra dienden op identieke wijze telefoongidsen te maken, berichten te behandelen enz.;
- door teams van SYSCOM (een officier en onderofficier) werd e.e.a. bij bezoeken gecontroleerd;
- deze begeleiding en controles hebben er voor gezorgd dat bij latere interne overplaatsing van personeel dit zonder problemen in het nieuwe verbindingscentrum aan de slag kon gaan. De overplaatsingen waren soms een gevolg van de uitbreiding van het bataljon.

PERSONELE ASPECTEN

HET WERVEN, DE SCC, OPLEIDINGEN

Gelet op de ontplooiing van de infanteriebataljons vanaf begin april 1992, was er voor de *werving*, screening, medisch- en evt. psychologisch onderzoek en de opleiding van het personeel erg weinig tijd beschikbaar.

Al deze activiteiten moesten in krap 3 weken worden voltooid. Bovendien moesten 60 voertuigen in deze drie weken worden gespoten in de witte VN-kleuren worden beladen met al het benodigde materieel.

Werven personeel

Het "werven" behoeft enige uitleg:

- de beroepsmilitairen werden aangewezen;
- de dienstplichtigen moesten echter worden geworven; zij konden slechts op vrijwillige basis worden uitgezonden bij missies buiten het NAVO-gebied.

De vier compagnieën van 108 Verbindingsbataljon werden enkele dagen nadat al het kader van Staf 108 Verbindingsbataljon was aangewezen, onder bevel gesteld van de andere drie parate verbindingsbataljons van 1 LK, te weten: 11, 41 en 106 Verbindingsbataljon.

Ten behoeve van het grote aantal in te zetten EZB-radioinstallaties richtte de werving zich onder meer op het personeel dat de specialistische kennis bezat voor de bediening van deze apparatuur.

Tevens werden chauffeurs / aggregaatbedieners en korporaals/soldaten "algemeen verbindingdienst" gezocht. Het aantal aanmeldingen was ongeveer 1200. Echter veel te weinig radiobedieners. Er moesten uiteindelijk circa 50 TS-ers, KVV-ers en KCV-ers worden aangewezen.

De sociale coördinatie commissie (scc)

In de eerste week van maart 1992 is de SCC geformeerd.

Het SCC bestond uit navolgende militairen:

- Hoofd Sectie S1;
- de psycholoog;
- de bedrijfsmaatschappelijk werker;
- de bataljonsarts (beroeps);
- de dominee;
- de aalmoezenier.

De SCC heeft in de voorbereidingsmaand -maart 1992- bij de werving probleemgevallen tijdig kunnen onderkennen waardoor uitzending werd uitgesloten. De SCC heeft vanaf de eerste dag haar grote waarde bewezen. Later werd een hulpverleningssysteem ontwikkeld dat uit een aantal fasen bestond:

Fase 1:

de commandant van het verbindingscentrum (i.c. de sergeant-majoor of de luitenant) bood nulde-lijns hulp. Hiermee werd bedoeld dat ze de eerste opvang waren voor mensen die in bedreigende, beangstigende of ergere situaties verzeild waren geraakt en daarover moesten praten. Zij konden telefonisch worden ondersteund door een lid van de SCC.

Fase 2:

in deze fase ging een SCC-lid naar de werklocatie van de hulpvrager teneinde deze te helpen.

Fase 3:

mocht hulpverlening niet baten, dan was overplaatsing van de hulpvrager een mogelijkheid.

Indien dit alles geen resultaat opleverde werd betrokkene na overleg met de Crisisstaf BLS gerepatriëerd.

Opleidingen

De opleiding van de eerste rotatie (1A, 1B en 1C) vond plaats in maart 1992. Er waren ruim 8 werkdagen beschikbaar: 4½ dag voor algemene zaken, 2½ dag voor de wapentechnische opleiding en tot slot een familiedag op de genm. Kootkazerne.

De opleidingen van de Advance Partijen was zeer beperkt i.v.m. het ontbreken van tijd. Advance Party 2 en 3 hebben in totaal slechts 4 dagen opleiding genoten waarbij de onderwerpen waren: administratieve zaken, kleden, rechtspositie, voorlichting Joegoslavië, preventieve gezondheidszorg, bediening satcom- en telefoonapparatuur.

De Sectorverbindingsofficieren, die tevens commandant waren van alle Nederlandse militairen in hun Sector, kregen *extra* lessen Militair Straf- en Tuchtrecht. De hoofdmacht kreeg *tevens* de onderwerpen militaire veiligheid, de politieke situatie in het operatiegebied en schietopleiding.

Eenmaal in het operatiegebied werd door de militairen veel "training on the job" gedaan. Dit leidde ertoe dat na enkele weken de korporaals en soldaten elkaars functie konden overnemen. Veel aandacht werd besteed aan de persoonlijke bescherming (ZHKH, mine awareness e.d.) en aan het eventueel kunnen helpen van collega's in moeilijke omstandigheden.

ROTATIES en ROTATIE-OPBOUW

De Verbindingsdienst is een zgn. INDAS-onderdeel. Aflossing van het eerste personeel van 1(NLUN SIGBN diende dus in fases plaats te vinden.

Teneinde op elke locatie in Joegoslavië de noodzakelijke continuïteit en kennis te waarborgen werd besloten dat de eerste rotatie in drie slagen zou worden ingedeeld en vervangen. Bij vertrek naar het operatiegebied wist elke militair tot welke rotatie hij/zij behoorde: 1A, 1B of 1C. Na 4 maanden zou rotatie 1A, na zes maanden rotatie 1B en na 8 maanden rotatie 1C worden vervangen. De vervolgrotes werden ca 6 maanden uitgezonden. Eenmaal in het operatiegebied dreigde Staf Ochtendblad de in Garderen bepaalde rotatie-indeling terug te draaien!

Aan de Tweede Kamer was bekend gesteld dat dienstplichtig personeel niet langer dan zes maanden zou worden uitgezonden. In de loop van de formatie is deze bepaling bijgesteld. Er waren vrijwilligers nodig -voor een evenwichtige rotatieopbouw- voor een termijn van acht maanden. Bij de formatie van de eerste rotatie werd gekozen om het grootste deel van alle beroepsfuncties te laten vervullen door personeel van het Wapen van de Verbindingsdienst.

Voor de *latere* rotatievulling van het leidinggevend personeel zijn niet alleen officieren en onderofficieren van het Wapen van de Verbindingsdienst ingezet. Relatief veel kader moest worden ingezet van andere Wapens en Dienstvakken. De voornaamste reden was dat in die periode ook 101 Verbindingsgroep operationeel moest blijven, naast de uitzending van 1(NL)UN SIGBN.

De personele samenstelling:

Bij de vaststelling omtrent de benodigde aantallen verbindingdienstpersoneel werd uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

- het personeel zou tewerk worden gesteld op alle hoofdkwartieren;
- t.b.v. de bediening van de apparatuur moest het personeel bestaan uit:
 - bedienaars satcom / ezb;
 - bedienaars telefooncentrale;
 - berichtenklerken
- op sectorniveau diende een verbindingsofficier op te kunnen treden als commandant van de in de Sector aanwezige Nederlandse militairen;
- t.b.v. het (frequentie-)management van de verbindingssystemen zou een management cel moeten worden opgezet (SYSCOM).
- rekening houdend met het te verwachten berichtenaanbod en rekening houdend met een drieploegensysteem, werden drie bedienaars op bataljonsniveau en vier op sectorniveau ingedeeld.

Op grond van bovenstaande werd de personele samenstelling als volgt:

- verbindingcentra:
 - FHQ : 0 / 3 / 19
 - Sector HQ (5x) : 1 / 1 / 14
 - Batt HQ (12x) : 0 / 2 / 9
 - Bataljonsstaf : 16 / 11 / 29
- Zie ook bijlage 1 (eerste commandanten en hun plaatsvervangers).***

De bataljonsstaf was aanzienlijk groter dan de parate staven van de verbindingsbataljons van 101 Verbindingsgroep, zoals:

- SYSCOM bestond uit : 3/3/0;
- een sectie Koninklijke Marechaussee: 0 / 3 / 0; in een later stadium: 0 / 5 / 0
- een SMA en kassier : 0 / 2 / 0;
- de sectie Voorlichting : 2/ 1 / 0
- de "zorgsector" : 6 / 0 / 0.

In de praktijk waren de functionarissen van de "zorgsector" van onschatbare waarde. Zij hebben allen een belangrijke bijdrage geleverd aan het hoge moreel van het bataljon.

Vrouwelijke militairen

In april 1992 maakten 11 vrouwelijke militairen deel uit van het bataljon. Zij mochten in eerste instantie alleen worden ingedeeld in "rustige gebieden" en niet in de Sectoren. I.v.m. Islamitische opvattingen werden bij het Jordanese bataljon geen vrouwelijke militairen geplaatst.

FINANCIËN

De bij de Force ingedeelde militairen, inclusief de Nederlandse MP's t.b.v. UNPROFOR, kwamen in aanmerking voor een aantal voorzieningen:

- huisvesting en voeding;
- een onbelaste VN-dagtoelage van 1,28 US-dollar;
- een onbelaste Nederlandse dagtoelage van 17,44 US-dollar;
- een belaste Nederlandse dagvergoeding van 35 US-dollar.
- een onbelaste VN-recreatietoelage (per 6 maanden maximaal 7 dagen) van 10,50 US-dollar per dag. Deze toelage is door niemand ontvangen!

De onbelaste toelagen waren bestemd voor compensatie van uitgaven terzake van telefoon, bewassing, lokaal vervoer, enz. De belaste vergoeding was bedoeld voor de extra beslaglegging en voor de vervallen ADV-dagen gedurende de uitzendtermijn.

De consequentie van de belaste toelage was dat van iedereen het belaste jaarinkomen werd verhoogd hetgeen voor een aantal militairen nadelige gevolgen had voor huur- en woningsubsidie, studiefinanciering en betalingen waarop het "bijzonder tarief" van toepassing was, zoals vakantiegeld. Na een bezoek van de Minister van Defensie werd de onbelaste Nederlandse dagtoelage verhoogd tot 27 US-dollar.

De administratie van het gehele bataljon werd centraal vanuit de bataljonsstaf gevoerd. Bij de samenstelling van de Sectie Personeel werd daartoe een sergeant-majoor administratie, een kassier en een korporaal hulpadministrateur opgenomen. Als gevolg van de grote dislocatie van het bataljon en de problemen met de beschikbaarheid van buitenlandse valuta bij de banken in Sarajevo, werd de kassier al spoedig in Zagreb geplaatst.

De meest courante valuta was de Duitse Mark. In alle gebieden waar het bataljon was ontplooid kon de Duitse Mark worden gewisseld voor de plaatselijke Dinar. Soms kon dit zelfs op straat! De kassier diende vrij grote sommen geld in de vorm van DM in voorraad te houden teneinde iedereen de gewenste voorschotten te kunnen verstrekken.

RECHTSPOSITIE

Het heeft enige tijd geduurd voordat diverse rechtspositionele regelingen werden vastgesteld, zoals:

- een regeling aangaande levensverzekering;
- beoordelingen;
- loopbaan;
- uitkeringen ten gevolge van invaliditeit;
- dienstplichtigen die ten gevolge van de uitzending langer in dienst moesten blijven;
- dienstplichtigen die na verlenging van hun werkelijke dienstdtijd in aanmerking kwamen voor een beroepswedde;
- overlijden.

THUISFRONT

- In verband met het ontbreken van een goede regelgeving was de berichtgeving richting THUISFRONT aanvankelijk niet goed. Tot circa zes weken na vertrek van de hoofdmacht traden Commandant en Staf 101 Verbindingsgroep op als intermediair tussen de bataljonsstaf in Sarajevo en de relaties van de uitgezonden militairen.

- De relaties van de uitgezonden militairen hadden het soms moeilijker dan de uitgezonden militair. Het thuisfront zag de nieuwsberichten op televisie en in de dagbladen. Zij konden zich geen voorstelling maken van de werkelijke gebeurtenissen op de diverse locaties.
- Daar waar detachementen in soms beroerde omstandigheden verkeerden, was een regelmatig contact met het thuisfront van groot belang. Veldpost, kranten, het RTL-4 nieuws en de mogelijkheid naar huis te kunnen bellen waren essentieel. De veldpost en de dagbladen arriveerden tot eind oktober 1992 met een vertraging van soms twee weken. En de RTL-4 ontvangers raakten regelmatig defect en werden pas na enkele weken vervangen of gerepareerd.
- Bij meldingen t.a.v. sterfgevallen of ernstige ziekte in de familie van in Joegoslavië verblijvende militairen werden betrokkenen veelal niet via de geëigende MDD-kanalen geïnformeerd. Aanvankelijk kwamen de meldingen binnen bij een willekeurige militair, of werd de relatie een INMARSAT-telefoonnummer gegeven, zodat de familie hem rechtstreeks kon informeren!

VERLOF, FEESTDAGEN en SIXTY HOURS LEAVE

Bij aanvang van de operatie was er geen verschil tussen de week- en weekenddagen. Na een paar weken begonnen enkelen tekenen van oververmoeidheid te vertonen. Er werd toen bepaald dat iedereen tenminste één dag per week "off duty" moest krijgen. Deze "off duty" dag moest noodgedwongen meestal worden doorgebracht op de staf- resp. verbindingcentrumlocatie i.v.m. de veiligheid. Nederlandse verlof- en buitengewoon verlofregelingen waren buiten werking gesteld.

Enkele weken na aankomst (ongeveer eind april 1992) werd de VN-regeling bekend gesteld: elke militair (of VN-burger) had recht op 2½ verlofdag per maand. Bij deze verlofdagen was de "off duty" dag niet inbegrepen. Later werd de "off duty" dag uitgebreid tot twee dagen per week.

De VN maakten ook een aantal feestdagen bekend: 9 in een jaar. Deze regeling werd kort daarna weer ingetrokken aangezien onvoldoende rekening was gehouden met de bonte mengeling van religies in UNPROFOR zoals: Boeddhisten, Moslims, Katholieken, Protestanten, Joden, Confucianisten. Zij hadden allen hun eigen religieuze feestdagen en vaak ook nog een eigen "national day".

Aangezien de Nederlandse militairen in continue bedrijf de verbindingscentra bemanden, waarbij steeds een kaderlid en voldoende personeel aanwezig moest zijn, diende uit billijkheidsoverwegingen een regeling te worden ontwikkeld voor diegenen die op feestdagen dienst moesten doen. Iedereen kreeg dan ook, afhankelijk van de duur van de uitzending een extra aantal verlofdagen bijgeschreven dat bij een daadwerkelijk genoten feestdag automatisch werd afgeschreven.

De VN introduceerde ook het zgn. "sixty hours leave". Dit was een recreatief verlof: eenmaal per drie maanden had elke VN-medewerker, dus ook de militairen van het bataljon, recht op 60 uren aaneengesloten vrije tijd. Deze 60 uur konden eventueel gekoppeld worden met "off duty". Deze dagen moesten echter worden doorgebracht in de landen van ex-Joegoslavië.

Bij volledige uitvoering van de verlofregelingen bleek dat het ingedeelde personeel per locatie net voldoende was. In sommige gevallen heeft men het toekomstige verlof niet geheel kunnen opnemen. Na terugkeer uit Joegoslavië kreeg elke militair twee weken buitengewoon verlof. Die tijd had men ook daadwerkelijk nodig om weer te wennen aan de "normale wereld".

Vele beroepsmilitairen werden geconfronteerd met aanpassingsproblemen nadat zij weer met hun werk op de kazerne waren begonnen. Vooral diegenen die terugkeerden op een kazerne waar geen anderen waren met "Joego-ervaring". Zij hadden geen "lotgenoten" ter plekke. De dienstplichtigen die terugkeerden vertrokken, na het buitengewoon verlof, huiswaarts met groot verlof.

LOGISTIEKE ONDERSTEUNING 1(NL) UN SIGBN

verzorgingsdetachement

In Zagreb werd Log Base Zulu ingericht. Dit detachement bestond uit:

- *Commandogroep*
- *het Algemeen Diensten Peloton*. Hierin werden ondergebracht:
 - een T-groep;
 - het reisbureau (boeken verlofreizen van het personeel);
 - het veldpostkantoor;
 - de O&O-groep tevens de CADI-functie.
- *het Materieelverzorgingspeloton*. Hierin werden ondergebracht:
 - de administratie/bevoorradingsgroep;
 - het bedrijfsbureau;
 - de herstelgroep EZB;
 - de herstelgroep wielvoertuigen;
 - de herstelgroep aggregaten;
 - de herstelgroep klein kaliber wapens en AS-80
- *het verbindingscentrum*

Het Materieelverzorgingspeloton was zodanig samengesteld dat 2e en 3e echelons werkzaamheden konden worden uitgevoerd.

De verbindingscentra op bataljonsniveau werden uitgerust met die losse componenten waarvan bekend was dat de MTBF of "mean time between failure" vrij kort was. Bij defecten konden de componenten worden gewisseld en de defecte delen bij het hersteldetachment worden gerepareerd.

Bij de verbindingscentra van FHQ, de SHQ's en Log Base Zulu werd een complete radio-installatie als logistieke reserve ingedeeld.

Het materieel

Naast de indeling van EZB radio-installaties, telefonieapparatuur, telefooncentrales enz., werd ook voorzien in de inzet van satellietcommunicatieapparatuur, beveiligde telefoons en faxen. Verwerving van deze apparatuur werd door zorg van DMKL op uitstekende wijze en binnen de beschikbare tijd (circa 3 weken!) gerealiseerd.

De EZB radio-installaties waren afkomstig van 101 Verbindingsgroep, i.c. 107 Radiocompagnie, en van het Commando Verbindingen KL (CVKL). De voor deze installaties benodigde *extra* aggregaten waren afkomstig uit het mobilisabel bestand van 101 Verbindingsgroep.

Al het overig benodigde materieel werd door DMKL met prioriteit geleverd, m.u.v. de personal computers en de ponsband zend-/ontvangers. Deze werden onttrokken aan het parate bestand van LK-eenheden.

Klasse I:

De VN gingen ervan uit dat nationale contingenten een voorraad klasse I en drinken voor zestig dagen meenamen. Aangezien het bataljon niet over eigen keukencapaciteit beschikte, werden gevechtsrantsoenen verstrekt. Verder werd bepaald dat aanvullende voeding op de lokale markt moest worden gekocht.

Ondanks meldingen uit de Sectoren dat voedingsmiddelen op vele locaties schaars waren of in het geheel niet verkrijgbaar, bleef dit uitgangspunt (zelf kopen) lange tijd gehandhaafd: de infanteriebataljons waren immers verantwoordelijk voor de verzorging van het personeel van de ingedeelde verbindingcentra.

Op sommige locaties was het voedsel uit de keuken van het infanteriebataljon van zodanige kwaliteit dat het NL-personeel overging tot eigen inkoop en bereiding teneinde ziekte te voorkomen!

Foto: kpl Soek

■ Het "diner" bij Staf Nigeriaanse bataljon

Klasse III:

Conform een VN-regelgeving moest voor 60 dagen dieselbrandstof worden meegevoerd. Bepaald werd dat de diesel (en benzine) lokaal moest worden gekocht. Mocht de benodigde elektrische spanning lokaal kunnen worden betrokken dan gaf dat de voorkeur. Een mogelijk probleem was de voor de aggregaten benodigde olie.

Het transport:

Bij de formatie werd door 101 Verbindingsgroep per verbindingcentrum een VW-combi ingedeeld. Deze alleszins redelijke behoefte werd door BLS, i.c Staf Ochtendblad, niet geaccepteerd. Het compromis was dat per SHQ één VW-combi werd ingedeeld en een carpool van vijf VW-combi's bij de bataljonsstaf. Er werd van uitgegaan dat de bataljonsverbindingcentra konden terugvallen t.b.v. transportbehoefte op de VN of op het bataljon waarbij zij waren ingedeeld.

In de praktijk bleek deze zienswijze een grote misrekening te zijn. De VN stelde geen transportmiddelen ter beschikking en de infanteriebataljons waren niet genegen hun transportmiddelen met anderen te delen. Pas na een bezoek van de BLS werd met de oorspronkelijke transportbehoefte ingestemd. Realisatie liet echter nog geruime tijd op zich wachten.

PGU en uitrusting (ná eind 1992)

De PGU

De nieuwe PGU is in het algemeen als zeer goed ervaren. Vele andere naties waren jaloers! Alleen in de hoogzomer in Belgrado met temperaturen tot 40 graden Celsius, waren de gevechtslaarzen en de pakken soms toch wel erg warm!

De uitrusting (ná eind 1992)

Vanaf eind 1992 verbeterde er veel aan de uitrusting en toerusting van de verbindingcentra:

- iedere militair kreeg de beschikking over een kogelvrij vest en een kevlar helm, een muggennetje (in moerasgebied), zonnebrandolie en condooms (bij de Zweedse Stafcompagnie was AIDS geconstateerd!)
- ieder verbindingcentrum kreeg de beschikking over een tv, een videorecorder, een satellietontvanger, een kleine apotheek, ventilatoren, kookgerei; (medio 1992 al bij een enkel verbindingcentrum aanwezig), een magnetron en een koffiezetapparaat. Sommige verbindingcentra beschikten over een wasmachine en wasdroger en een 20 kW aggregaat.

Rear link

Ook de link naar Nederland moest worden opgezet. In de loop van de inzet kwamen vele verbeteringen tot stand. Zo werd opbellen naar het thuisfront via een speciaal satellietstelsel overal mogelijk, uiteraard op eigen kosten. De logistieke ondersteuning vanuit Nederland verbeterde sterk vanaf eind oktober 1992. Wekelijks was er een lijndienst Lettele - Zagreb die de goederenstroom verzorgde. Ook de postbezorging werd sterk verbeterd en kostte uiteindelijk ongeveer drie dagen.

GEREEDSTELLING VAN 1(NL)UN SIGBN (OP DE GENM. KOOTKAZERNE)

Zoals omschreven in het onderwerp BRIEFINGS en TIJDSHEMA was de bataljonscommandant reeds op 3 maart 1992 vertrokken naar New York voor briefings en het tijdschema. De formatie van 1(NL)UN SIGBN vond plaats onder leiding van de waarnemend commandant en de kern van de "oude" Staf 108 Verbindingsbataljon met steun van Staf 101 Verbindingsgroep.

Na melding op de genm. Kootkazene te Stroe werden o.a. navolgende uitgangspunten bij de indeling -door de adjudant personeelszaken- gehanteerd:

- zoveel mogelijk organieke verbanden formeren;
- rekening houden met genoten militaire opleiding;
- rekening houden met de uitzendtermijn (4, 6 of 8 maanden)

GROEPSVORMING

Teneinde de benodigde saamhorigheid te bevorderen is in maart 1992 een aantal maatregelen genomen, zoals:

Figuur 2: bataljonsappel in Garderen foto: Jan Hannenberg

- alle paviljoens bestemd voor legering van de inwonende onderofficieren op de genm. Kootkazerne, werden bestemd voor de instromende militairen van 1(NL)UN SIGBN;
- voor het volgen van de lessen en het aantreden op appels werd op een gegeven moment gekozen voor groepering op basis van de samenstelling van de sectoren en uit te zenden detachementen;
- al op 12 maart 1992 is voor het eerst bataljonsappel gehouden waarbij er zes groepen waren: de **4 sectoren**: East, West, North

(Krajina) en South (Krajina); sector **Log Base Zulu** en de **bataljonsstaf**.

- het zo snel mogelijk verstrekken van de nieuw PGU en de blauwe baret. Dit heeft een zeer positieve invloed gehad op de groepsbinding binnen het te formeren bataljon;
- het geven van een (verkorte) cursus "stress management" voor het leidinggevende kader;
- een parkeerplaats voor particuliere voertuigen werd vrijgemaakt voor de appels;
- een parkeerplaats voor militaire voertuigen werd vrijgemaakt voor de witte UN-voertuigen;
- het opstellen en beladen van de voertuigen per Sector en verbindingscentrum.

Anekdote:

Begin jaren 90 van de 20e eeuw werd intensief geworven voor de op te richten Luchtmobiele Brigade. Bij de toenmalige hoofdpoot van de genm. Kootkazerne was een bord met een levensgrote foto van een militair met de **rode** baret.

Figuur 3: aangepaste wervingsposter Foto: Jan Hannenberg

Op een gegeven moment kwamen twee leden van de KMar bij de waarnemend bataljonscommandant met de klacht dat de rode baret op het billboard **blauw** was geschilderd. De dader zou bij 1(NL)UN SIGBN zijn ingedeeld. Ze vroegen maatregelen te treffen. De dader was snel gevonden. Op het eerstvolgende bataljonsappel moest deze uittreden en is voor het front van het bataljon vermanend toegesproken. *Degene die dat had gedaan kon echter geen betere reclame maken voor 1(NL)UN SIGBN!*

HET BATALJONSLOGO

Begin maart 1992 ontstond binnen de groep officieren en onderofficieren van de "oude" Staf 108 Verbindingsbataljon de idee voor een bataljonslogo. Binnen 48 uur werden er drie alternatieven aangeleverd. De keus viel op het nu bekende logo. Bij het bataljon was al ingestroomd de vaandrig Heere van de Directie Voorlichting BLS die het bataljonslogo door de Directie Voorlichting in Den Haag heeft laten maken. Dit speciaal logo werd op T-shirts, stickers, briefpapier, mokken, broekriemgespen en het bataljonsschild aangebracht.

Figuur 4: bataljonslogo foto: Tom Boersma

VERKENNINGEN

DOOR DE SECTORCOMMANDANTEN EN STAF UNPROFOR

Terwijl in Nederland de hoofdmacht van het bataljon in maart 1992 werd geformeerd en opgeleid, vonden in Joegoslavië diverse activiteiten plaats.

Zoals reeds beschreven in het onderwerp BRIEFINGS en TIJDSHEMA was de SSO al op 3 maart 1992 vertrokken naar New York voor briefings en het tijdschema. In de week *vóór* vertrek van de hoofdmacht op 2 april 1992 is de bataljonscommandant teruggekeerd op de vredeslocatie in Garderen.

In de nacht van 6 op 7 maart 1992 verplaatsten de Force Commanders Party van New York naar Belgrado. Op deze vlucht werd de verhouding tussen VN-ambtenaren, de VN-bureaucratie en de militairen duidelijk: alle burgers, incl. secretaresses vlogen "business class", de militairen tourist class" (m.u.v. de Force Commander).

Na enkele briefings vertrokken de Sectorcommandanten voor een eerste verkenning naar hun Sectoren. Een ander deel van de Force Commander's Party, versterkt met personeel van de Zweedse Stafcompagnie en MOVCON, totaal 52 personen, vertrok met een Noorse Hercules naar Sarajevo om aldaar de locatie van het toekomstige FHQ te verkennen.

Nadat deze verkenningsgroep haar intrek had genomen in het Holiday Inn, om van daaruit op verkenning te kunnen gaan, wees controle van de hotelkamers uit dat een aantal was voorzien van af luisterapparatuur. Ook in de toegewezen vergaderzalen waren af luistermicrofoons aanwezig.

Bovendien bevonden zich in het hotel enkele zwaar bewapende groeperingen waaronder de latere leider van de Bosnische Serviërs Karadzic! Na enkele dagen heeft de regering van BiH deze groeperingen uit het hotel kunnen verwijderen.

Voor het FHQ en 1NLUN SIGBN waren benodigd:

- kantoorruimte voor 500 - 600 personen;
- parkeerplaatsen voor 150 - 200 voertuigen;
- opslagruimten;
- medische faciliteiten;
- legering voor maximaal 600 personen.

De regering van Bosnië bood een aantal locaties aan. Deze werden om diverse redenen afgewezen: de veiligheid kon niet worden gewaarborgd, verbindingproblemen, te weinig parkeerplaatsen e.d.

Uiteindelijk werd een alternatief aangeboden:

- een gebouw van de technische dienst van de PTT;
- een nieuw, in 1986 gebouwd en nog onbewoond verzorgingstehuis op loopafstand van het PTT-gebouw.

Dit huis werd snel het **RAINBOW**-hotel gedoopt vanwege de vele kleuren waarin het was geschilderd.

Figuur 5: donkere wolken bij Rainbow

foto: Tom Boersma

De Force Commander en zijn plaatsvervanger werden in het centrum van Sarajevo gelegerd en de hogere stafofficieren van UNPROFOR in een hotel buiten Sarajevo. Begin april 1992 werden alle militairen van Staf 1(NL)UN SIGBN in Rainbow gelegerd tezamen met militairen van een aantal andere nationaliteiten: o.a. Zweden, Noorwegen en Frankrijk.

Figuur 6: binnenplaats van Rainbow

foto: Tom Boersma

Omdat het PTT-gebouw nog in gebruik was door een paar honderd PTT-ambtenaren werd d.z.v. de verkennersgroep een tijdelijk hoofdkwartier ingericht op de vijfde verdieping van het Holiday Inn. Er werden 21 kamers beschikbaar gesteld t.b.v. kantoorruimte en het verbindingscentrum.

NEDERLANDSE ADVANCE PARTIES

In de maand maart 1992 is een drietal "Advance Parties" vanuit Garderen naar het operatiegebied gezonden:

Advance Party 1:

AP1 bestond uit personeel van de bataljonsstaf en het verbindingscentrum. Aankomst in Sarajevo: 10 maart. De meegenomen INMARSAT werd één dag na aankomst in Sarajevo operationeel en de eerste lokale telefoonlijst werd verspreid.

Advance Party 2:

AP2 bestond o.a. uit de vijf officieren die als Sectorverbindingsofficier zouden gaan fungeren. Verder kwamen vijf onderofficieren en vijf kpls/kplsl TSP/KVV mee met enkele tonnen materieel. Aankomst in Joegoslavië was op 14 maart.

Als gevolg van een verkeerde planning landde deze groep wel in Sarajevo i.p.v. in Belgrado. De reden dat zij eerst in Belgrado moesten zijn, was het feit dat de verkenningsgroepen van de infanteriebataljons op 15 maart vanuit Belgrado onder leiding van hun Sectorcommandanten naar hun gebied van inzet zouden vertrekken. Het was dus absoluut noodzakelijk dat de vijf Sectorverbindingsofficieren zich met enig personeel en verbindingsmaterieel bij de diverse verkenningsgroepen in Belgrado aansloten. Zij waren nodig voor de locatieverkenning en voor het in bedrijf brengen van een mini-verbindingscentrum in de Sectoren.

Dank zij de steun van de Joegoslavische Luchtmacht is Advance Party 2 nog dezelfde dag (14 maart) doorgevlogen naar Belgrado. Hoofd Sectie S3 1(NL)UN SIGBN, die al sinds 10 maart al in Sarajevo was, vloog ook mee naar Belgrado teneinde bij de bevelsuitgifte aanwezig te zijn.

Bij de verkenning van de locaties hebben de Nederlandse verbindingsofficieren een zeer actieve rol gespeeld: meestal werd een locatie op hun advies betrokken dan wel afgekeurd. In die gevallen dat een Sector- of bataljonscommandant het advies van de Sectorverbindingsofficier niet overnam, had men later problemen om verbindingen te realiseren.

Voor Advance Party 2 waren ook dienstplichtigen aangewezen. Maar de Minister van Defensie had hierover de Tweede Kamer nog niet geïnformeerd zodat in aller ijl een aantal TS-ers zich binnen één etmaal na aanwijzing gereed moest maken voor vertrek naar Joegoslavië!

Advance Party 3:

AP3 bestond uit een aantal sleutelfunctionarissen waaronder de commandant van het detachement Koninklijke Marechaussee; de adjudant van de Sectie Voorlichting en de kassier. Met deze party kwamen de eerste dienstplichtigen mee. Deze waren zowel bestemd voor het verbindingscentrum van FHQ als voor de verbindingscentra van de SHQ's.

ENKELE BIJZONDERHEDEN / SITUATIES (IN JOEGOSLAVIË IN MAART 1992)

Het heeft lang geduurd voordat de dienstplichtigen van Advance Party 3 naar de sectoren konden worden verplaatst. Door deze korporaals/soldaten "uit te delen" aan de diverse Staffunctionarissen van UNPROFOR hebben zij in de aanloopfase veel werk verzet en "goodwill" gekweekt.

In Sarajevo werden de militairen voor het eerst geconfronteerd met de VN-bureaucratie: fotokopieerapparaten, personal computers e.d. waren binnen Staf UNPROFOR aanvankelijk niet aanwezig. En lokaal huren was niet toegestaan.

Het personeel van de Advance Parties oogstte alom lof voor de compleetheid van de meegenomen apparatuur waarmee de werkzaamheden van UNPROFOR konden worden opgestart.

De verkenningsgroepen die de Sectoren en Banja Luka (toen nog de aangewezen plaats voor de logistieke basis) waren ingetrokken, hebben zich op 15 resp. 16 maart via de INMARSAT bij FHQ gemeld. Vervolgens kon de eerste telefoonlijst worden uitgebreid met de nummers van de diverse SHQ's en van Banja Luka.

Bij de verkenning in Banja Luka bleken aldaar geen bruikbaar vliegveld en geen spoorlijnen aanwezig te zijn die voor de bevoorrading van UNPROFOR konden worden gebruikt.

Om politieke reden werd toen besloten twee verschillende bases in te richten: in Zagreb (Kroatië) en in Pancevo (Servië). De grootste logistieke inspanning zou via Zagreb plaatsvinden aangezien daar de beste spoor-, lucht- en wegverbindingen waren.

Eind maart liet de BiH-regering het verkende PTT-gebouw in Sarajevo ontruimen en verplaatste FHQ van het Holiday Inn naar deze locatie. De Staf 1(NL)UN SIGBN betrok op 4 april 1992 het Rainbow-hotel.

In de Sectoren waren eind maart/begin april de verkenningen ook voltooid en was het wachten op de infanterie-eenheden. Als locaties waren hotels gekozen, maar ook kazernes, school- of partijgebouwen. Het Russisch bataljon had gekozen voor de niet meer in gebruik zijnde luchthavengebouwen van het vliegveld Osijek.

Figuur 7: FHQ UNPROFOR in "PTT"-gebouw; Sarajevo (foto: Tom Boersma)

DEPLOYMENT ORDERS FORCE COMMANDER

Op 25 maart 1992 gaf de Force Commander de eerste "deployment orders" uit die voor de eenheden de volgende acties inhielden:

- ontplooiing van de in het operatiegebied komende eenheden;
- het overnemen van verantwoordelijkheid in een UNPA zodra **alle** eenheden daar waren ontplooid;
- uitvoering van de UNPROFOR-missie nl.:
 - demilitarisatie van de UNPA;
 - bescherming van de bevolking;
 - steun verlenen aan terugkerende vluchtelingen;
 - door middel van patrouilles de aanwezigheid van de UN tonen.
- ontplooiing van het Finse Constructiebataljon en de multinational MP Company in de tweede en derde week van april 1992.

Op grond van deze "deployment orders" werd besloten het verbindingsbataljon in zijn geheel, onafhankelijk van het tijdstip waarop de infanterie-eenheden arriveerden, naar het operatiegebied te verplaatsen. Aan de arriverende eenheden kon dan direct adequate verbindingsteun worden geleverd.

VERPLAATSING en ONTPLOOIING VAN 1(NL)UN SIGBN

VERPLAATSING van 1(NL)UN SIGBN

Nadat in maart 1992 al drie "Advance Parties" naar het vml. Joegoslavië waren afgereisd, vertrok de hoofdmacht in twee slagen naar Zagreb. Al het materieel was beladen in voertuigen en deze waren in 't Harde op treinwagons gereden.

Op 1 april 1992 vertrok een lange goederentrein met de voertuigen, incl. de chauffeurs, de legerpredikant en een aantal kaderleden onder leiding van de commandant Algemene Diensten Peloton uit 't Harde naar Zagreb. Totaal 60 voertuigen en 48 militairen.

Op 2 april 1992 vertrok al het overige personeel - 229 militairen- in 6 touringcars vanaf de genm. Kootkazerne. Aankomst in Zagreb: 3 april rond het middaguur. Daarnaast werden

Figuur 8: gereed voor vertrek naar Zagreb foto: Jan Hannenberg

twee grote containers met materieel gestuurd. Op 3 april arriveerde de goederentrein 43 uur na vertrek omstreeks 08.00 uur in Zagreb.

Daarmee was op 3 april 1992 1(NL)UN SIGBN de eerste UNPROFOR-eenheid die in zijn geheel in het vml. Joegoslavië was gearriveerd.

De Sectorverbindingsofficieren waren inmiddels ook in Zagreb gearriveerd teneinde hun personeel en materieel in ontvangst te nemen en vervolgens naar de diverse locaties te brengen.

Persoonlijke wapens en munitie:

De klasse V voorraad en de wapens werden zowel van de Advance Parties als van de hoofdmacht meegenomen door de hoofdmacht. Dezelfde dag (3 april 1992) zijn de wapens en munitie verstrekt; 40 patronen per UZI en 20 per pistool. Al het losse materieel is verdeeld over de verbindingsetachementen en alle voertuigen zijn voorzien van UNPROFOR-nummerplaten.

Figuur 9: het treintransport onderweg foto: sie Voorlichting

Figuur 10: Koos Akker verstrekt munitie foto: Tom Boersma

Het hele bataljon bracht de nacht van 3 op 4 april door op een vrijwel verlaten JNA-kazerne, "Pleso" geheten. Deze kazerne lag op vele plaatsen vol met mijnen. Het personeel werd dan ook dringend gewaarschuwd geen andere ruimten te betreden dan de door de VN aangewezen gebouwen. Bovendien werd iedereen ingeprent: **"verlaat de verharde wegen niet"**. Zelfs een jaar later ontploften er nog steeds mijnen op "Pleso". De gebouwen op "Pleso" waren door het terugtrekkende JNA-leger compleet leeggeroofd: telefoons, stopcontacten, lampen, waterkranen, deurkrukken, gordijnen incl. de rails, al het meubilair, kortom alles was geroofd. De sanitaire voorzieningen in de toegewezen gebouwen waren abominabel. Een dergelijke slechte situatie werd later ook op andere plaatsen aangetroffen.

DE VERDERE ONTPLOOIING VAN 1(NL)UN SIGBN

Op zaterdag 4 april 1992 vertrok het bataljon vanuit Zagreb naar het operatiegebied. Het personeel van de logistieke pelotons en het verbindingscentrum t.b.v Log Base Zulu bleef in Zagreb.

De 10 voertuigen van de colonne met bestemming Sector West volgden een andere route dan de Sectoren North, South, East en Sarajevo.

De locatie van het Sectorhoofdkwartier West was gekozen in Kroatië, in Daruvar, waardoor het personeel en de voertuigen niet via een UNPA (of "bordercrossing") behoefden te verplaatsen.

Het bataljon minus verplaatste zich dus in één colonne, bestaande uit 40 voertuigen, naar de "bordercrossing" bij Novska. Ten gevolge van het feit dat het bataljon onvoldoende transportcapaciteit had om al het eigen materieel en personeel te transporteren, werden door de Kroaten vrachtwagens en bussen beschikbaar gesteld.

Het begrip "bordercrossing" behoeft enige toelichting:

Nadat de kanonnen enige weken daarvoor hadden gezweven stonden het Kroatische en Servische leger nog steeds tegenover elkaar. Door bemiddeling van de UNMO's was met beide partijen overeengekomen dat UN-troepen op bepaalde plaatsen de linies mochten doorschrijden, bij de zgn. "bordercrossings". De aanwezige mijnen en hindernissen waren daartoe verwijderd.

Bij het verplaatsen door Novska werd dit deel van het bataljon voor de eerste keer geconfronteerd met de gevolgen van oorlog: Novska lag in puin, praktisch alle huizen waren beschadigd of verwoest, overal lagen scherven en waren tanks, kanonnen en troepen in en om de restanten van huizen aanwezig. Bij de restanten van de woningen zag men "verwilderde" militairen. Door bemiddeling van de daar aanwezige UNMO's kon deze worden overgebracht naar voor hun veiliger gebied. Een complicatie deed zich daarbij voor omdat de Kroatische voertuigen en chauffeurs onder geen voorwaarde de "border" konden en mochten passeren. Al het personeel moest overstappen en het materieel worden overgeladen in Servische voertuigen. Dat betekende circa 1000 meter door niemandsland lopen en sjuuwen!

Dankzij bemiddeling van Hoofd Sectie Logistiek 1(NL)UN SIGBN werd toegestaan dat de vrachtauto's van beide zijden elkaar tot op enkele meters konden naderen waarna het overladen eenvoudiger werd en vooral minder tijdrovend was. Na deze eerste "bordercrossing" verplaatste elke deelcolonne (North, South en East) naar zijn eigen Sector en ging de deelcolonne bataljonsstaf op weg naar Sarajevo. De reis naar Sarajevo leek min of meer op een zegetocht: honderden mensen begroetten de colonne en overal zag men lachende gezichten.

PROBLEMEN MET DE COMMUNICATIESYSTEMEN

HET PTT-NETWERK

Bij het vaststellen van de meest geschikte verbindingssystemen was men ervan uitgegaan dat het PTT-netwerk in ex-Joegoslavië nog voor het grootste deel kon worden gebruikt. Spoedig na de ontplooiing werd ontdekt dat niet alleen de kwaliteit van de werkende delen ervan voor geavanceerde apparatuur onvoldoende was, maar dat ook de "nieuwe" landsgrenzen tot grote problemen leidde. Ook bleken vele PTT-straalzenderstations te zijn afgeschakeld, of waren deze na het uitbreken van de oorlog bezet door één van de strijdende partijen. Op sommige plaatsen bleken de grondkabels zwaar beschadigd.

In Kroatië bestond een goed functionerend autotelefoonsysteem. Na veel experimenteren werden speciale antennes verworven waarmee vanuit de Sectoren m.b.v. dit Mobitelsysteem via Kroatische versterkerstations gecommuniceerd kon worden in de Sector Noord en West en in grote delen van Sector Zuid. De Mobitelapparatuur werd door de VN van de Kroatische PTT gehuurd. Echter, ook de infanteriebataljons gingen de Mobitels voor hun interne verbindingen gebruiken waardoor het systeem overbelast werd. Na enkele maanden kon het bijna niet meer worden gebruikt. In een later stadium was het mogelijk met een speciaal modem een fax op de Mobitel aan te sluiten.

DE INMARSAT

In het begin was het grootste probleem met de INMARSAT-apparatuur de grote uitval ervan. I.v.m. garantieregelingen moest de apparatuur naar Nederland worden gestuurd en vervolgens naar de fabrikant voor reparatie. Een tweede probleem was de relatief lage capaciteit van het systeem: als Japan ontwaakte blokkeerde de satelliet boven de Indische Oceaan en later op de dag gebeurde dit met de satelliet boven de Oost-Atlantische Oceaan als de VS ontwaakte. Nadat het PTT-systeem meer en meer degradeerde, nam het gebruik van de INMARSAT steeds meer toe. Op een aantal locaties vormde INMARSAT het primaire verbindingsmiddel. De exploitatiekosten namen enorm toe, aanvankelijk tot 3 miljoen dollar per maand!

In een later stadium, na de ontplooiing van UNPROFOR 2, namen deze kosten nog meer toe, aangezien de INMARSAT, naast EZB-radio, de enige bruikbare verbindingsmiddelen bleken te zijn in het gebied Bosnië i Herzegovina.

HET EZB RADIOSYSTEEM

De transmissiesnelheid was laag. Nadat in Nederland een nieuw modem was ontwikkeld bleek het mogelijk te zijn een personal computer op de radio aan te sluiten waardoor de capaciteit sterk toenam. Bij een enkel verbindingscentrum werden de berichten voor verzending op diskette aangeleverd hetgeen veel typewerk bespaarde. De EZB-apparatuur zelf was ondanks 24-uurs gebruik, 7 dagen per week, maanden achtereen, zeer betrouwbaar.

OVERIGE COMMUNICATIEPROBLEMEN

- Het Motorola-systeem, in gebruik door de UNMO's, had een erg geringe capaciteit. De UNMO's vielen daar waar mogelijk op de Nederlandse verbindingscentra terug om hun berichten te versturen.
- De relatie tussen het civiele en het militaire verbindingspersoneel liet vaak te wensen over. Vermiste berichten bleken volgens de "collega's" altijd op militaire fouten te berusten. Dit noodzaakte SYSCOM tot de ontwikkeling van een sluitend registratie- en voortgangscontrolesysteem. Aanvankelijk werd geprobeerd de gehele Force -ook de landen van het voormalig Warschaupact- met de standaard NATO berichten verwerkingsprocedure te laten werken. Later is dit systeem sterk vereenvoudigd en aangevuld met een registratiesysteem. Zoekgeraakte berichten konden te allen tijde worden getraceerd.
- Eind 1992 werd de militaire verbindingscomponent door de civiele collega's van UNPROFOR verrast met de mededeling dat de INMARSAT én de EZB-radio's op korte termijn zouden worden vervangen door een nieuw, goedkoper satellietsysteem. In 1994 werden de EZB-radiostations naar Nederland gerepatrieerd en vervolgens werd 1(NL)UN SIGBN per 1 september 1994 opgeheven onder leiding van de toenmalige luitenant-kolonel Th. Ent. Daarna was er alleen nog een satellietsysteem.
- Frequentie-management
Bij het onderhandelen met de bij het conflict betrokken partijen ontstonden m.b.t. de vrijgave van frequenties problemen: vrijgave van frequenties door de Kroaten betekende uiteraard niet

dat deze frequenties in BiH en Servië mochten worden gebruikt. Onderhandelingen leidden tot geen enkel resultaat. Na overleg met de "Allied Radio Frequency Agency" (ARFA) in Brussel zijn frequenties "gepakt en uitgedeeld". Deze werkwijze leidde in een beperkt aantal gevallen tot interferentieproblemen. Eigenlijk had ARFA (= NATO) in 1992 nog helemaal niets te maken met UNPROFOR. Hier is dan ook feitelijk sprake van "Russische roulette" met frequenties of in gewoon Nederlands: *ether piraterij*

ENKELE PROBLEMEN (binnen de VN / UNPROFOR)

De VN waren in het geheel niet voorbereid op de ontplooiing van een vredesmacht met een dergelijke grote omvang. Bovendien was de bureaucratie verschrikkelijk: zo moesten dienstreizen, d.w.z. in het gehele operatiegebied, vooraf door de Chief Administration Officer worden toegestaan.

Een ander voorbeeld; de in Sarajevo beschadigde voertuigen mochten in Belgrado niet worden gerepareerd. Zelfs de autoruiten die in Belgrado werden kapotgeslagen mochten niet door een dealer worden vervangen.

Het personeel dat was ingedeeld bij de Administration Office kwam vanuit de gehele wereld en vertegenwoordigde dus vele nationaliteiten. Eén ding hadden zij gemeen; ze spraken allen Engels! De problemen ontstonden echter doordat men de mensen functies gaf die zij niet konden vervullen. De consequentie was dat eind mei 1992 het grootste deel van de UNPROFOR-sectie- en afdelingshoofden, incl. de CAO zelf, werd vervangen en de regelgeving daarna (weer) veranderde! Tijdens de missie werd ook ranginflatie merkbaar: opvolgers hadden vaak, zowel bij de burgers als bij de militairen, een hogere rang dan hun voorgangers.

BATALJONSSTAF IN SARAJEVO

NOODPLAN IN SARAJEVO (in Rainbow)

Vrij kort na aankomst van de bataljonsstaf in Sarajevo in april 1992 verergerde de situatie in deze stad met de dag. Het was een meevaller dat onder praktisch alle grote gebouwen in Joegoslavië bomvrije schuilkelders waren aangelegd incl. stroom- en watervoorziening. Onder het Rainbow was ook een schuilkelder. Er werd besloten de aanwezige watertanks te vullen en voorraden gevechtsrantsoenen aan te leggen. Een paar ruimten werden gereserveerd voor wapenopslag van de diverse contingenten.

Interne alarmering

Met de Zweedse Stafcompagnie en het Noorse MOVCON werd een alarmeringsplan voor Rainbow uitgewerkt en bekend gesteld aan alle bewoners van Rainbow. De alarmering zou in fasen geschieden waarbij de zgn. "floormanagers" (allen Nederlanders) met een portofoon uitgerust werden. De Zweedse "Security Officer " alarmeerde (d.t.v. de Dutch Duty Officer") de vier "floormanagers" die op hun beurt hun verdieping alarmeerden.

Fase 1:

Fase 1 hield in dat iedereen zich in de gangen moest verzamelen en de bovenste verdiepingen zouden worden ontruimd teneinde tenminste twee vloerlagen en/of muren tussen de mensen en de (mortier-) inslagen te hebben.

Fase 2:

Bij de tweede fase "shelter-shelter" diende iedereen zich naar de schuilkelder onder Rainbow te begeven. In de praktijk is de eerste alarmfase diverse malen afgekondigd, de tweede fase slechts eenmaal.

Overlevingspakket

Op de dag van aankomst werd bepaald een "overlevingspakket" gereed te maken. Dit bestond uit slaapzak, 2 á 3 dagen kleding, toiletartikelen, helm, scherfvest, koppel + gevulde veldfles (en uiteraard het persoonlijk wapen met munitie).

INMARSAT

In Rainbow werd een INMARSAT geïnstalleerd waarmee, indien de PTT-lijnen zouden uitvallen, ook verbinding kon worden opgenomen met FHQ, circa 700 meter verderop in het PTT-gebouw.

BESCHIETINGEN IN SARAJEVO

De steeds toenemende spanning in Bosnië i Herzegovina, maar vooral in Sarajevo, en de daadwerkelijke omstandigheden waarin het personeel van 1(NL)UN SIGBN bij de verschillende verbindingscentra verkeerde, werden in Nederland niet altijd op de juiste wijze ingeschat. De bereikbaarheid van de Officier van Dienst BLS was bijvoorbeeld erg slecht geregeld.

Voorbeeld:

Op 5 april 1992 vonden, tijdens een demonstratie, beschietingen plaats in de buurt van het parlamentsgebouw tegenover het Holiday Inn. De wereldpers toonde binnen een half uur de bloederige beelden in de huiskamers in Nederland. De afstand van Rainbow en het PTT-gebouw tot

het Parlementsgebouw was ongeveer zes kilometer. Het personeel van de bataljonsstaf had niets gemerkt maar het thuisfront wel!

Privé telefoongesprekken (die toen nog mogelijk waren) met de relaties in Nederland brachten paniek bij het thuisfront aan het licht. Via de Officier van Dienst BLS/Staf Ochtendblad is geprobeerd de relaties van alle in Sarajevo dienende militairen gerust te stellen. De OvD bleek een cassettebandje te zijn waarin werd verwezen naar een ander nummer dat continue in gesprek was! Achteraf bleek dat de OvD BLS/Staf Ochtendblad zelfs geen namenlijst had van het in Sarajevo verblijvend personeel. Uiteindelijk is het thuisfront d.z.v. Commandant 101 Verbindingsgroep ingelicht. Hij schatte de ernst van de situatie wel juist in.

PERS EN VOORLICHTING

In de Staf van UNPROFOR was een "Spokesman" opgenomen die ook verantwoordelijk was voor de informatie aan de pers en aan de lokale bevolking. Deze "public information service" diende ook het personeel van het hoofdkwartier te voorzien van o.m. het wereldnieuws. Aangezien in Sarajevo, zeker na het bombarderen van de televisietoren door een MIG-29, alleen Joegoslavische zenders konden worden ontvangen, was het verkrijgen van wereldnieuws een probleem. Daar slaagde men alleen in dankzij de medewerking van het Nederlandse contingent, dat via de eigen externe voorlichter enkele keren per week het wereldknipselnieuws ontving. De "Spokesman" maakte daar dankbaar gebruik van.

BLOKKADE VAN SARAJEVO

Al in de eerste aprildagen (1992) werden steeds meer Servische troepen samengetrokken in de bergen rond Sarajevo met de bedoeling om een totale blokkade van de stad te realiseren. E.e.a. vond plaats onder leiding van de Bosnisch-Servische generaal Radko Mladic. Mortieren, tanks en raketopstellingen konden met het blote oog worden waargenomen vanuit Rainbow en het FHQ.

De beschietingen, die aanvankelijk alleen 's nachts plaatsvonden, werden steeds heviger en breidden zich steeds meer uit. Volgens de "locals" waren de Servische strijdkrachten bezig de wijken waar de meerderheid van de bevolking uit Serviërs bestond, af te sluiten en te zuiveren van moslims.

Ten gevolge van deze activiteiten was het niet mogelijk het verbindingsdetachement dat bestemd was voor "Log Base Bravo" met een konvooi naar Belgrado te laten vertrekken. Tijdens deze dagen gold een uitgaansverbod voor al het UN-personeel. E.e.a. verhoogde de spanning soms bij het personeel. De psycholoog en de kapitein MDD hadden dan ook genoeg werk. Zelfs werden zij soms ingezet voor personeel van andere contingenten en voor UN-burgerpersoneel.

COMMANDOVOERING VANUIT BELEGERD SARAJEVO

Communicatie via de normale PTT-kanalen was niet meer mogelijk nadat op 3 mei 1992 de lokale (inter-)nationale telefooncentrale door Servisch geschut was vernietigd. Hierdoor ontstonden grote problemen om de verbindingen te onderhouden met eenheden in de UNPA's.

T.b.v. het Force Net stonden slechts twee INMARSAT's en één EZB-radio-installatie ter beschikking. Het FHQ had bovendien een additionele taak gekregen om te bemiddelen bij het tot stand komen van een wapenstilstand in Bosnië. De situatie was compleet veranderd nadat Sarajevo als neutrale en rustige locatie voor het FHQ was gekozen. Begin mei 1992 was de situatie exact omgekeerd: in de UNPA's was het relatief rustig en in Sarajevo zat men op een kruisvat.

Bij de planning van de indeling van het verbindingsmaterieel werd ervan uitgegaan van het kunnen gebruiken van het Joegoslavische PTT-net. Nu deze mogelijkheid wegviel, m.n. in het zeer drukke Force Net, raakten de overige verbindingssystemen al gauw overbelast. Bovendien werd via de restende verbindingsmiddelen veel verkeer gepleegd dat betrekking had op de aankomst van de laatste infanterie-eenheden.

De EZB- radioverbindingen hebben gedurende deze periode hun zeer grote betrouwbaarheid bewezen. De transmissiecapaciteit was helaas een beperking. Het bericht moest eerst door een telexist worden getypt, waarna een ponsband kon worden aangemaakt die dan vervolgens via het Ecolex-X vercijferapparaat en de radio met een snelheid van 50 Baud kon worden verzonden. Een PTT-fax heeft een snelheid van minimaal 9600 bps!

Het grote nadeel van de satellietverbinding was de prijs van een uitzending: een verbinding via één satelliet kostte 10 US-dollar per minuut, via twee satellieten 18 US-dollar per minuut. Voor de VN die constant de uitgaven in de gaten moest houden (behalve die voor de burgermedewerkers!) was de INMARSAT een doorn in het oog. Elk van de twee stations bij FHQ werd ongeveer 22 uur!!! per dag gebruikt.

Reeds op 9 april werd Rainbow getroffen door een afgezwaaide kogel. Op 21 april sneuvelde de eerste ruit van Rainbow. Een gevechtsvoertuig (van de Bosnisch-Serviërs) passeerde Rainbow en werd vanuit een belendend woonhuis beschoten. Al rijdend draaide de bemanning de geschutskoepel om terug te vuren. Eén van de kogels kwam via het trappenhuis Rainbow binnen. Dicht bij FHQ kwam het gebouw van Sarajevo-TV onder vuur te liggen. Naast een VN-voertuig sloeg een mortiergranaat in maar de VN voelde zich beschermd door de UN-vlag en het Nederlandse detachement óók door de blauwe baret!

De situatie voor de inwoners van Sarajevo werd steeds penibeler: water en elektriciteit waren regelmatig afgesloten en het openbaar vervoer was tot stilstand gekomen. Op de remise tegenover Rainbow stonden m.i.v. 21 april acht trams stil t.g.v. het uitvallen van elektriciteit. Ook de voedselvoorrading werd voor de inwoners van de stad een hachelijke zaak doordat dit dwars door de Servische linies diende te geschieden. De bedoelingen van de belegeraars werden al snel duidelijk: de Servische wijken werden bezet tot vlak bij het stadscentrum, de mediagebouwen werden inbrand geschoten of vernietigd, het vliegveld werd onbruikbaar en de ring rond de stad werd steeds kleiner.

Voor het personeel van de bataljonsstaf was in deze dagen de RTL-4 ontvanger van groot belang voor het moreel. Het was de enige mogelijkheid om nieuws uit Nederland te krijgen. Kranten arriveerden pas na circa 8 dagen in Zagreb en waren dus bij aankomst in Sarajevo circa twee weken oud. Post van en naar het thuisfront deed er minstens even lang over. En telefoneren was niet meer mogelijk.

De veiligheidsmaatregelen in en rond Rainbow werden aangescherpt: zandzakken werden rond het gebouw gelegd - met name rond de ingang- en op het dak werd een mitrailleurpositie ingenomen en bemand door de Zweden.

Figuur 11: uitkijkpost op dak Rainbow

foto: Tom Boersma

Vanaf begin april werd de Zweedse wacht al versterkt door Nederlandse militairen. Zij deden dit veelal op vrijwillige basis na hun reguliere dienst. Vele malen werd deze dagen duidelijk dat het opnemen in de organisatie van een psycholoog en een MDD-er geen overbodige luxe was.

De commandovoering van het bataljon werd ook sterk bemoeilijkt. Het was weliswaar mogelijk de stad te verlaten, maar onderweg kwam men echter vele roadblocs en checkpoints van soms onbekende partijen tegen. Zulke zaken maakte een rit naar een Sector tot tenminste één of meer dagreizen.

Alle militairen werkzaam en gelegerd in Rainbow dienden de lunch te gebruiken in het PTT-gebouw. Ontbijt en diner vonden in Rainbow plaats. Het verplaatsen tussen FHQ en Rainbow (circa 700 m) vond aanvankelijk plaats te voet in een "gemakkelijk" tenue: baret (en eventueel persoonlijk wapen). Na enige tijd werd de baret vervangen door de helm. En weer later vond verplaatsing tussen Rainbow en FHQ alleen nog plaats per voertuig. Uitgaan in de stad werd verboden. Sommigen dienden echter functionele bezoeken te brengen aan het stadscentrum, bijv. aan de PTT- directie teneinde te onderhandelen over PTT-faciliteiten.

In deze periode werd het niet alleen voor de bataljonsstaf maar ook voor de UNPROFOR-staf moeilijker te commanderen: 75% van zijn tijd ging verloren met de eigen beveiliging en het onderhandelen met de lokale partijen in het conflict.

DE DAGEN VOORAFGAAND AAN DE AANVAL OP RAINBOW

Reeds op 7 mei 1992 vond intern de bataljonsstaf de eerste korte bespreking plaats m.b.t. een mogelijke verplaatsing van UNPROFOR. Mocht e.e.a. moeten worden uitgevoerd dan zal de bataljonsstaf mogelijk worden opgesplitst:

- de SSO, de ASSO, personeel SYSCOM en het personeel van het verbindingscentrum FHQ gaan met Staf UNPROFOR naar Belgrado;
- de Staf (-) 1(NL)UN SIGBN gaat naar Zagreb.

Op 9 mei werden Hoofd Sectie S1 en de toegevoegd S1 naar Zagreb gestuurd voor het verkennen van een vooruitgeschoven commandopost (vcp).

Op 10 mei hebben de C-, plv C-, HS3 en HS4 een basisplan opgesteld voor het geval dat UNPROFOR verplaatst. Dit plan werd gebaseerd op twee mogelijkheden:

- SSO, ASSO, SYSCOM en verbindingscentrum gaan naar Belgrado en de Staf (-) naar Zagreb;
- de gehele bataljonsstaf gaat naar Belgrado.

Op 11 mei was het prioriteiten- en beladingsplan van alle Secties en groepen gereed.

Op 13 mei in de vroege ochtend werd de beslissing genomen dat UNPROFOR incl. de gehele Staf 1(NL)UN SIGBN in drie fasen naar Belgrado zal verplaatsen, nl. op 15, 17 en 19 mei. In de avonden hebben een vijftal officieren/onderofficieren van de "oude" Staf 108 Verbindingsbataljon de personeelsindeling per voertuig bepaald en bekend gesteld aan de voertuigcommandanten. Rond 21.00 uur was de verplaatsingsorder gereed. Tegen middernacht kwam Hoofd Sectie S1 terug uit Zagreb met medeneming van een aantal monteurs en 2 x YA 4442 en o.a. een aantal zakken veldpost.

AANVAL OP RAINBOW

Op 14 mei 1992 rond 05.10 uur werd Rainbow door de Servische artillerie van Mladic beschoten. De *eerste treffer* was rond 07.30 uur in de eetzaal. Binnen enkele seconden was die ontruimd. Slecht één militair (geen Nederlander) raakte licht gewond. Veel materieel ging verloren; praktisch al het materieel van de Sectie Voorlichting was compleet weggevaagd. William's Corner -de all-ranks recreatieruimte van de bataljonsstaf- was totaal vernield. Al het overtollige Nederlandse materieel was in een eerder stadium (begin mei) al naar Log Base Zulu (Zagreb) afgevoerd. Er resteerde niet veel meer dan alle verbindingssystemen, de PGU en de persoonlijke bezittingen.

Alle militairen (ook de "locals") werden direct na de eerste inslagen in de eetzaal naar de schuilkelder onder Rainbow gecommandeerd. Dankzij heldhaftig optreden van een *tweetal militairen van SYSCOM* werd de intact zijnde INMARSAT-apparatuur van het dak van Rainbow gehaald en in de schuilkelder geïnstalleerd. Hierdoor was er vanuit Rainbow contact met de buitenwereld en het PTT-gebouw mogelijk.

Deze actie en het feit dat *de APZ* de veldpost - die op 13 mei te middernacht op het bureau van HS1/APZ was gebracht-, heeft opgehaald, had een zeer positieve invloed op het moreel in de bunker.

In totaal waren er ruim 250 militairen in de schuilkelder onder Rainbow. Er waren naast de bijna 60 Nederlanders, Zweden, Belgen, Fransen, Canadezen, Engelsen, Kenianen, Jordanezen, Noren, Polen en Tsjechen.

Door de VN in New York was in een eerder stadium officieel besloten FHQ te verplaatsen naar Belgrado. Sedert het oplopen van de spanning was het grootste deel van de VN-burgers al naar Belgrado uitgeweken.

Na een verblijf van ruim twee dagen in de schuilkelder onder Rainbow, verplaatste Staf 1(NL)UN SIGBN op 16 mei in een grote colonne naar de nieuwe locatie in Belgrado.

T.b.v. een liaisonsteam werd in Sarajevo (in het PTT-gebouw) een mini-verbindingstoelethuisje achtergelaten met de personeelssterkte 1/2/4, te weten: kapitein van Rooijen, adjudant Koetsier, sergeant-majoor Bos, en de kpls/sldn Kleijkers, Eldik, Hengel en van Dijk.

Het materieel dat in Sarajevo bleef was 1x EZB-radioinstallatie en 1x VW-combi.

Door het achterlaten van dit mini-verbindingstoelethuisje kon het verbindingstoelethuisje van FHQ niet langer op de vereiste sterkte worden gebracht. De oplossing werd gekozen om het verbindingstoelethuisje t.b.v. Log Base Bravo (Pancevo) te verplaatsen naar Belgrado en samen te voegen met het verbindingstoelethuisje van FHQ.

Aangezien het Nederlandse contingent niet in staat zou zijn zichzelf met al het materieel en personeel te verplaatsen, had personeel van Log Base Zulu in een eerder stadium opdracht gekregen, met alle mogelijke vrije voertuigen naar Sarajevo te vertrekken. In de loop van de avond van 13 mei arriveerde dit personeel in Sarajevo.

De dag na de aanval (15 mei 1992) zijn de monteurs direct begonnen met het inzetbaar maken en het kannibaliseren van de bij de beschieting getroffen voertuigen. Het is vooral aan hun inzet en moed te danken geweest dat uiteindelijk slechts drie VW-combi's en een uitgebrande YA-4442 met aanhangwagen, in Sarajevo moesten worden achtergelaten. De in brand geschoten YA-4442 was één van de twee lege viertonners die op 13 mei in Sarajevo waren gearriveerd. De reparaties en het kannibaliseren werd soms onder vuur van sluipschutters uitgevoerd. Ook is al het materieel en alle

plunjebalen in een 4-tonner beladen. Tijdens dit beladen werden regelmatig snerpemde geluiden gehoord van voorbijvliegende kogels van een sluipschutter!

Figuur 12: Maarten Beneker "inspecteert" de in brand geschoten 4-tonner

Het aantal granaten dat Rainbow trof werd geschat op 10 á 15:

- achterzijde: 6 á 9; eetzaal: 2 á 3; dak 2 á 3.

Bovendien werden vele personenauto's van de Zweden in brand geschoten en van de Nederlanders een YA-4442 met ahw 1t.

Figuur 13: Restanten van de Zweedse in brand geschoten UN-voertuigen bij Rainbow

Vermaas

Foto: Hans

DE SITUATIE IN DE SECTOREN

DE SITUATIE IN DE SECTOREN

Het Vance-plan voorzag in terugtrekking van de JNA uit de Sectoren vanaf medio mei. De ontplooiing van de UNPROFOR-eenheden was dus een vereiste rond deze datum.

In Sector East waren beide bataljons (Belbat en Rusbat) relatief snel aanwezig. Hier kon dus het terugtrekken van de JNA-troepen een aanvang nemen. In de overige Sectoren heeft het tot ná midden mei 1992 geduurd voordat de laatste infanteriebataljons waren gearriveerd. De uitvoering van het Vance-plan stagneerde in deze Sectoren.

In de Sectoren North en South werd UNPROFOR ook nog met een nader fenomeen geconfronteerd: de zgn. "Pink Zones". Dat waren die gebieden waar de oorlog nog was doorgedaan nadat de grenzen van de UNPA's waren vastgesteld. In deze -ooit Kroatische gebieden- had UNPROFOR geen enkel mandaat. Nadat de VN-eenheden ontplooid waren, vormden deze a.h.w. een buffer tussen Bosnië en de "Pink Zones". De Kroaten probeerden dan ook op alle mogelijke manieren deze gebieden te heroveren.

De late aankomst van sommige infanteriebataljons hield ook in dat het personeel van verbindingscentra op zichzelf was aangewezen m.b.t. voeding, beveiliging, transport enz. De detachementen waren voldoende uitgerust met rantsoenen voor een periode van zes weken. Verse groente en fruit diende echter lokaal te worden gekocht. In de Sectoren was echter vrijwel niets

meer te koop waardoor vaak moest worden gefoerageerd in Kroatië. Het enige per Sector ter beschikking gestelde voertuig was meestal in gebruik door de verbindingsofficier i.v.m. de noodzakelijke onderhandelingen met de lokale PTT en diverse partijen in het conflict. Aangezien het transportprobleem in de Sectoren steeds nijpender werd, is eind april (1992) uit de carpool van de bataljonsstaf één combi extra per Sector ingedeeld. De stafbezoeken werden vervolgens zoveel mogelijk gecombineerd waarbij ook de Force-opdracht om met minimaal twee voertuigen tegelijkertijd door Bosnië te verplaatsen, een belemmering vormde voor adequate commandovoering.

SITUATIERAPPORTEN

Staf Ochtendblad verwachtte dagelijks een situatierapport. Het tijdstip van indienen werd telkens vervroegd, uiteindelijk tot 06.30 uur. Hieraan voorafgaand dienden de Sectorverbindingsofficieren hun sitrep bij het bataljon te hebben ingediend. De Sectie S3 evalueerde deze rapporten en stuurde ze door. De situatie uit de Sectoren was meestal die van de dag eraan voorafgaand aangezien de "morning prayers" in de Sectoren meestal om 09.00 uur werden gehouden. Eén van de problemen waarmee het bataljon werd geconfronteerd was dat de enige beveiligde verbinding met Nederland via de Joegoavische PTT -m.b.v. speciale telefoons- niet werkte. Het bataljon heeft daardoor in feite nooit vertrouwelijke informatie door kunnen geven. Voor vertrouwelijke informatie, bijv. bij personeelszaken, werd dan in de regel de INMARSAT gebruikt. In die tijd (1992) werd verondersteld dat die verbinding niet zou worden afgeluisterd. Tegenwoordig is bekend dat alle INMARSAT-verbindingen kunnen worden afgeluisterd.

In Nederland werd in eerst instantie ook verwacht dat het verbindingsbataljon tactische informatie doorgaf, zoals troepensterkte, uitrusting, infrastructuur e.d. Tevens werd gevraagd om inlichtingen over "collega" UNPROFOR eenheden, m.n. die uit het voormalige Warschaupact afkomstig waren. Dit is i.v.m. een duidelijke UN-richtlijn vanaf het begin categorisch geweigerd.

DE BEVOLKING

De veiligheid en de situatie in Sarajevo kon in de maand maart 1992 het best worden omschreven als "stilte voor de storm". Verplaatsingen geschieden altijd met een Milicia- of JNA-escorte. De Zweedse "security officer" had voor de meeste avonden een uitgaansverbod voor de VN-militairen afgekondigd.

De houding van de bevolking in Sarajevo t.o.v. de VN was in het algemeen zeer positief. Men hoopte blijkbaar dat door de aanwezigheid van UNPROFOR de oorlog niet naar BiH zou overslaan. Bij aanvang van de operatie waren de verwachtingen van de bevolking hoog gespannen: UNPROFOR zou zorg dragen dat de oude situatie (van vóór het uitbreken van de oorlog in 1991) zou worden hersteld en een einde zou maken aan de nog steeds voortgaande vijandelijkheden. De UNPROFOR-soldaten, zo ook de Nederlanders- werden dan ook overal met gejuich en veel enthousiasme begroet en waar mogelijk gesteund. Snel werd echter duidelijk dat de Kroatische bevolking van de VN verwachtte dat zij de door de Serven bezette gebieden terug zouden krijgen. De Serven gingen ervan uit dat zij alles mochten behouden. De Bosnische bevolking was in het begin zeer positief t.o.v. UNPROFOR aangezien men door de aanwezigheid van het FHQ in Sarajevo hoopte dat de oorlog niet naar Bosnië zou overslaan.

Het beperkte mandaat van de vredesmacht bleek de oorzaak te zijn van een omslag van de attitude van de bevolking: UNPROFOR mocht niet optreden in de zgn. "Pink Zones", ook niet in Bosnië waardoor in feite de oorlog in BiH ongehinderd kon uitbreken.

Tot medio 1995 hebben de Kroaten geen vierkante meter van het door de Serven bezette gebied teruggekregen. Eerst nadat middels een militaire bliksemactie -"operatie Storm"- van 4 tot 7 augustus 1995 de Kroaten o.l.v. de Kroatische generaal Ante Gotovina, tot actie waren overgegaan, werden de oude landsgrenzen weer hersteld. Tijdens de "operatie Storm" vluchtten ca. 220.000 Serven uit de Krajina of zij werden verdreven. Ante Gotovina is later uitgeleverd aan het Joegoslavië Tribunaal in Den Haag en in 2011 veroordeeld tot 24 jaar cel voor de oorlogsmisdaden begaan in de jaren negentig van de 20e eeuw..

In Servië merkte men de gevolgen van het VN-embargo zeer sterk: de winkels waren vaak leeg en de mensen hadden geen geld. De inflatie in Servië was enorm: zoals Duitsland die in de twintiger jaren van de 20e eeuw kende. Bankbiljetten van 1 miljard dinar zijn in omloop geweest!

In Bosnië was de houding van de bevolking t.o.v. de VN-troepen onduidelijk: er waren Serven, Kroaten en moslims, maar ook veel plaatselijke roverhoofdmannen die zo nu en dan een konvoi overvielen.

INTERNE VOORLICHTING

Op 6 april 1992 verscheen het eerste exemplaar van de "Signaal Daily". De Sectie Voorlichting van het bataljon verzorgde dit bulletin. Dagelijks zou het verschijnen en worden toegezonden aan alle Nederlandse detachementen. In de Signaal Daily stond nieuws over de toestand bij de verschillende UNPROFOR-locaties, nieuws uit Nederlandse kranten, het weer en berichten uit de Staf. Behalve de Signaal Daily verscheen iedere week het "Signaal Journaal". Dit blad werd met de post verstuurd en was bedoeld als ontspannende lectuur: foto's, verhalen, anekdotes en roddels.

BEOORDELINGEN

Voor de inzet in ex-Joegoslavië werd een aangepaste beoordelingsregeling uitgegeven. Aangezien bevelsverhoudingen vrijwel nooit gedurende zes maanden zouden blijven bestaan, diende al na vier maanden een beoordeling te worden opgemaakt. Teneinde alle beoordelingen in het operatiegebied te kunnen vaststellen werd bepaald dat de bataljonscommandant van diegenen waarvan hij de eerste beoordelaar was, niet alleen de beoordeling moest opmaken, maar ook moest vaststellen. In de praktijk heeft deze regeling tot vele praktische problemen geleid, enerzijds door de dislocaties en anderzijds door de regelmatig wisselende onder bevel stellingen.

VERKEER

Op de soms slechte en bergachtige wegen was het vaak noodzakelijk hard te rijden om eventuele sluipschutters geen doel te bieden. Hierdoor vonden er diverse verkeersongevallen plaats. Bij deze ongevallen bleef de persoonlijke schade gelukkig beperkt. Rond Pasen (april 1992) had het gesneeuwd. Toen bleek dat de VW-combi's zonder sneeuwkettingen heuvels en hellingen niet konden beklimmen. Bij de voorbereiding vond men het niet nodig deze mee te geven. In de zomer van 1992 zijn ze alsnog verstrekt.

OMSTANDIGHEDEN BIJ DE VERBINDINGCENTRA

GEVAREN BIJ VERBINDINGSCENTRA

Nadat alle verbindingsetachementen op 4 april 1992 op hun locaties in de UNPA's waren aangekomen, ontstonden op diverse locaties soms gevaarlijke situaties. De voor hun bescherming zorg dragende infanteriebataljons waren òf nog niet aanwezig òf er waren alleen vaak ongewapende verkenners. Bovendien waren de UNPA's nog bezet door het JNA.

De ongedisciplineerde JNA-soldaten waren al maanden op dezelfde locatie(s) aanwezig en uitten zich soms door 's avonds dronken in het wilde weg te gaan schieten. Op sommige locaties werd ook nog volop geschoten met mortieren, raketten en artillerie. De Nederlanders betrokken dan de schuilkelders, voor zover die aanwezig waren. Het persoonlijk wapen, de munitie, het scherfvest en de helm waren in dergelijke situaties constant op de man.

FACILITEITEN

Bij de uitrusting van de verbindingcentra was ervan uitgegaan dat de eenheid waarvoor de verbindingen zouden worden geleverd de verzorging van het Nederlandse personeel op zich zou nemen. Bij die eenheden die al begin april 1992 in het operatiegebied ontplooiden klopte dit uitgangspunt, maar bij vele eenheden echter niet.

De aanwezige infrastructuur, vaak JNA-kazernes of scholen, leende zich niet voor accommodatie voor langere duur: douches en toiletten verkeerden in een erbarmelijke staat, stromend water en voldoende elektrische spanning was vaak niet voorhanden t.g.v. oorlogshandelingen. Hierdoor ontstonden dan ook problemen met de bewassing en met de hygiëne. Daar waar de infanterie-eenheden nog niet waren gearriveerd ontbrak ook de medische ondersteuning. De eigen bataljonsarts bevond zich immers op tenminste een reisdag van de betreffende locatie. Bedden en kasten waren soms niet aanwezig. Veldbedden waren uit Nederland niet meegevoerd zodat men tot het moment dat deze werden opgevoerd "uit de plunjebaal moest leven".

Het personeel op de diverse locaties werd geconfronteerd met een scala aan totaal verschillende omstandigheden.

Voorbeelden:

- in Zagreb kon men in burger de stad bezoeken;
- in Sarajevo vervulde -na medio mei 1992 men maanden achtereen in de schuilkelder van het PTT-gebouw zijn functie;
- bij de Canadese bataljons was het eten uitstekend;
- bij de Nigerianen en de Russen kookten de Nederlanders liever zelf;
- bij de Kenianen at men de ene dag kip met rijst en de volgende dag rijst met kip;
- de opvattingen over hygiëne waren vaak erg verschillend;
- de Poolse veldkeuken werd regelmatig afgekeurd evenals de sanitaire voorzieningen bij de Egyptenaren;
- de Oekraïners, Fransen, Argentijnen en Tsjechen hadden grote problemen met de voertaal Engels (m.u.v. enkele officieren);
- de gebruiken van diverse VN-collega's waren soms anders dan de Nederlanders gewend waren zoals lijfstraffen. Die kwamen wat Middeleeuws over;
- adequate geneeskundige ondersteuning vormde bij een aantal bataljons een probleem; bij een eenheid bleek de bataljonsarts in werkelijkheid een tovenaars te zijn;

VALUTA

De verschillende munteenheden en de daarbij behorende inflatie zorgden ook voor problemen. Men kon betalen met dinars: Servische in Servië en Bosnië en Kroatische in Kroatië. In de door de Serven bezette gebieden was de Servische dinar geldig. Dat werkte uitstekend, totdat de bezette gebieden de onafhankelijke staat Krajina proclameerden en eigen, in Servië gedrukte bankbiljetten begonnen uit te geven. Op grond van het mandaat, dat erkenning van deze "nieuwe staat" uitsloot, mocht

UNPROFOR deze bankbiljetten niet gebruiken. De "oude" biljetten waren echter niet langer geldig! Gelukkig werd overal de Duitse Mark geaccepteerd.

DIVERSEN

Het drinken van leidingwater was uiteraard uit den bozen. Na terugkeer van de eerste rotatie werd bij enkelen TBC geconstateerd.

Men werd geconfronteerd met verschillende talen en schriften. In de door de Serven bezette gebieden werd het Latijnse schrift vervangen door het cyrillisch.

De incidenten met meisjes en vrouwen waren vele. De Nederlandse militair had immers vele honderden DM per maand uit te geven hetgeen in vergelijking met het gemiddelde gezinsinkomen van ruim 100 DM een astronomisch bedrag was. Een aantal Nederlanders is achteraf met een Joegoslavische getrouwd.

Het klimaat was ook erg verschillend: van subtropisch in Split tot een soms extreem landklimaat in Sector East.

De directe gevolgen van de oorlog waren op vele plaatsen zichtbaar: kapot geschoten en uitgebrande huizen, verwoeste kerken en vaak vluchtelingen en oorlogsslachtoffers. Regelmatig werden in de UNPA's 's nachts huizen van gevluchte Kroaten (of Serviërs) met een enorme knal opgeblazen. Soms werden Nederlandse militairen ook geconfronteerd met slachtoffers van beschietingen of martelingen. Dit heeft bij hen ongetwijfeld een onuitwisbare indruk achtergelaten.

Op vele plaatsen waren t.g.v. oorlogshandelingen de stroom- en watertoevoer onderbroken. In sommige gevallen is overwogen de bataljonsverbindingdetachementen tijdelijk terug te trekken op de SHQ's!

DISCIPLINE

Onder vaak moeilijke omstandigheden was een goede saamhorigheid, motivatie en discipline van groot belang. De haardracht was kort en oorringen werden (praktisch) niet gedragen. Bij vertrek van de hoofdmacht uit Garderen was er slechts één militair met een erg lange haardracht!

Het bataljon was uitgerust met de nieuwe PGU waarbij de juiste draagwijze niet bekend was gesteld. Deze was dan ook maart 1992 in Garderen bedacht en is later in de Vaste Order 1 vastgesteld. Uit moreeloverwegingen werd het toegestaan batons en erekoorden op het gevechtstenu te dragen, te meer daar andere naties dit ook deden.

Op vele locaties kon niet via de PTT worden gebeld. De INMARSAT was dan ook de enige mogelijkheid. De INMARSAT was echter een militair verbindingsmiddel waarvan het privé-gebruik streng verboden was. Na enkel maanden werd -in niet drukke perioden- een gesprek van 1 minuut per dag per militair op rijkskosten toegestaan.

In deze eerste periode van enkele maanden is het vooral te danken geweest aan de tomeloze inzet van de commandanten verbindingcentra in de Sectoren en aan het hoge moreel van de (dienstplichtig) korporaals en soldaten, dat de uitstraling en de sfeer bij de verbindingcentra zo goed zijn geweest.

Door de enorme hoeveelheid werk in de aanloopfase was de aanleiding voor onkrijgstuchtelijk gedrag vrijwel nihil. Bovendien was het op de meeste locaties niet mogelijk deze i.v.m. de veiligheidssituatie te verlaten.

UITBREIDING VAN DE PERSONEELSSTERKTE:

Ten g evolge van de uitbreidingen van het bataljon medio 1992 met 75 militairen en eind 1992 met nog ongeveer 100, ontstond een scheefgroei tussen de rotaties.

Het personeel ten behoeve van de uitbreiding werd in Nederland in dezelfde rotatie als de af te lossen rotatie ingedeeld. Aan het bataljon te velde werd overgelaten dit probleem op te lossen. Eén van de mogelijkheden bestond uit het intern overplaatsen hetgeen eigenlijk ongewenst was i.v.m. de groepsbinding. Een andere oplossing bestond uit het op vrijwillige basis indelen in een andere rotatie waardoor bij dienstplichtigen nadienen tot vier maanden soms noodzakelijk werd.

WET MILITAIR TUCHTRECHT

De Sectorverbindingsofficieren en Hoofd Sectie S2/3 waren aangewezen als compagniescommandant in de zin van de WMT, de bataljonscommandant als strafoplegger in tweede aanleg.

Gezien de plaatselijke veelal gevaarlijke situatie en de dislocatie tussen de tot straffen bevoegde meerdere en de eventueel te straffen militair is de tijdrovende krijgstuchtprocedure bijzonder onpraktisch gebleken. Bovendien bleek het sanctiepakket, in die gevallen dat een straf moest worden opgelegd, vaak weinig effect te sorteren:

- de maximum geldboete was gezien de toelage die iedereen maandelijks ontving (minimaal 2500 gulden (± € 1135,-) een "lachertje";
- strafdienst had geen of nauwelijks effect;
- het uitgaansverbod was op een groot deel van de locaties door de beperkte bewegingsvrijheid niet of nauwelijks toepasbaar.

Als er gestraft moest worden werd gebruik gemaakt van alternatieven:

- alcoholverbod voor een bepaalde periode bij geconstateerd misbruik;
- verbod zich in bepaalde panden op te houden teneinde problemen te voorkomen;
- repatriëring.

Aan de andere kant vormde een groot aantal vergrijpen, in vergelijking met de situatie in Nederland, tijdens de operatie een (militair-) strafbaar feit waardoor i.p.v. krijgstuchtelijke bestraffing een proces verbaal moest worden opgemaakt.

Het aantal opgelegde krijgstuchtelijke straffen is in de eerste negen maanden van inzet minimaal geweest. Men moet ook niet vergeten dat alle dienstplichtigen op vrijwillige basis waren uitgezonden waardoor o.m. de discipline op een hoger peil lag dan in Nederland.

De gepleegde strafbare feiten waren er o.a.:

- ongeoorloofd wapenbezit (een pistool met munitie kostte DM 50,-);
- drugsgebruik (een "major offense" binnen UNPROFOR);
- vrouwenzaken;
- verwaarlozing van het o.b. gestelde personeel;
- joyriding;
- onvoldoende taakuitvoering.

Foto: Tom Boersma

■ Gestraftenkooi in open lucht bij Staf Keniaanse bataljon; stuk karton en prikkeldraad

REPATRIËRING

Niet iedereen heeft om uiteenlopende redenen de volledige periode van uitzending uitgediend. In de eerste negen maanden werden in totaal 38 militairen voortijdig gepatriëerd. Het aantal militairen dat om medische redenen werd teruggestuurd was erg laag: slechts twee; de ene was t.g.v. een verkeersongeval de tweede t.g.v. een sportongeval. Om sociale redenen werden meerdere militairen teruggestuurd. Dit kon zijn veroorzaakt door bijv. heimwee, confrontatie met menselijk leed, stress of vanwege het thuisfront. Ook grote gokschulden (bijv. 1500 DM binnen 3 weken) en verkoop (van een deel) van de PGU was reden voor repatriëring.

De hevige beschietingen op de maarschalk Tito kazerne in Sarajevo - waar het Oekraïense bataljon was gelegerd - heeft twee onderofficieren in augustus 1992 doen besluiten, - om redenen dat ze de situatie voor hun personeel niet meer als *een verantwoord en aanvaardbaar risico* zagen-, hun positie te verlaten. De BLS i.c. C- Staf Ochtendblad riep hen daarop terug naar Nederland.

Tijdens de uitzending bleek dat Staf Ochtendblad niet over een actuele Vaste Order beschikte op personeelsgebied. Dat wreekte zich met name wanneer de procedure voor repatriëring moest worden uitgevoerd. Ook voor repatriëring van een evt. gesneuvelde bestond geen regelgeving. Door de Sectie S1 van het bataljon is een Vaste Order voor dergelijke situaties geschreven. Deze order is door Staf Ochtendblad in dank overgenomen.

DILEMMA'S:

ONPARTIJDIGHEID VERSUS MENSELIJKHEID

Voorwaarde voor het welslagen van de UNPROFOR-missie was o.a. een strikte onpartijdigheid. Dit was vaak erg moeilijk te handhaven.

Een paar soms schrijnende voorbeelden:

1e: Een aantal (moslim-)vrouwen, waarvan één duidelijk zwanger was, meldde zich bij de wacht vóór Rainbow voor medische hulp bij de bevalling. Mocht de VW-combi van de KMar hier de zwangere vrouw naar een ziekenhuis in het centrum van Sarajevo brengen?

2e: Bij terugkeer van een werkbezoek in één van de Sectoren werd regelmatig gevraagd een aantal vluchtelingen mee te nemen naar Sarajevo. Het is erg schrijnend om in zo'n geval oudere mensen, bepakt en bezakt met hun bezittingen, niet mee te mogen nemen.

3e: Bij Rainbow kwamen twee mannen met schotwonden. Mag de bataljonsarts dan geen 1e echelons medische hulp verlenen en de Noorse legerpredikant geestelijke bijstand?

Foto: Tom Boersma

■ Eerste echelons medische- en geestelijke hulp aan een Joegoslaaf

4e: In de tweede helft van april 1992 werd een ziekenhuis in Sarajevo in brand geschoten. De zieken zijn door UN-personeel in UN-voertuigen verplaatst. Daarbij hebben ook drie Nederlanders geholpen. Eén van hen zei 's avonds: "ontroerend om te zien die vaak oude en zieke mensen in en op die open vrachtauto's".

5e: In de vroege ochtend van de 23e april 1992 stonden een oude oma en twee vrouwen en 4 kinderen, waarvan één circa 2 maanden oud was, vóór Rainbow, zij waren al hun bezittingen kwijtgeraakt. De Detachements-commandant Kmar heeft hen, met toestemming, in de Kmar-combi naar een opvangcentrum in Sarajevo gebracht.

6e: Dezelfde dag kwam een stroom vluchtelingen -meer dan 100- uit dorpen in de omgeving van Sarajevo op vijf open vrachtauto's. Ze stopten bij Rainbow. Ook hier heeft het personeel van het detachement KMar hen -wederom met toestemming- in twee slagen naar het centrum van Sarajevo begeleid. Vrouwen met baby's in de KMar combi; mannen, vrouwen, jong en oud, en kinderen, op de open vrachtauto's. En al deze mensen hebben te drinken gekregen!

7e: Door het Servisch-Kroatisch conflict waren ook vele gezinnen gescheiden door grenzen die eerder niet bestonden: vader in Kroatië, moeder en kind in Servië. Er bestond voor deze mensen geen enkele mogelijkheid om met elkaar contact op te nemen. Wat in zo'n geval te doen indien wordt gevraagd een boodschap of brief mee te nemen "naar de andere kant"?

Het is dan ook voorgekomen dat Nederlanders vaak hun geweten hebben laten spreken en mensen op enige wijze hebben geholpen.

Foto: sectie voorlichting

■ **Vluchtelingen op het grasveldje vóór Rainbow kregen water; 24 april 1992**

GEWETEN VERSUS “ACCEPTABEL RISICO”

Geval Hermens/Hoppenbrouwer:

Militaire leiding gaf aan “risico’s aanwezig”

Politieke top vond de risico’s van een “acceptabel niveau”

Praktijk was weerbarstiger: geschetste situatie van veilig werken bleek niet overal houdbaar. Mortier en snipers in Sarajevo, H&H keerden terug want onveilig maar NL Defensietop gaf opdracht om toch weer te ontplooiën. Na weigering (want te gevaarlijk volgens in het gebied aanwezige militairen) werden H&H gerepatriëerd en oneervol ontslagen ..

UITBREIDING UNPROFOR

- EXTRA EENHEDEN NODIG VOOR STABILISEREN BOSNIE
- UITBREIDING COMCENS

ESCALATIE VAN HET CONFLICT

Nadat eind april 1992 Sarajevo door de Servische troepen van de Bosnisch Servische generaal Mladic volledig was omsingeld, werd het praktisch onmogelijk de stad in of uit te gaan. De luchthaven werd na het neerhalen van een Italiaans vliegtuig gesloten. De beschietingen van de stad namen meer en meer toe.

COLONNERIT VAN SARAJEVO NAAR BELGRADO

16 mei: reveille, wassen, enz. En daarna in hoog tempo in acht VW-combi's die aan de voorkant van Rainbow gereed stonden naar de parkeerplaats achter het PTT-gebouw. Nadat eenieder was ingedeeld in de voertuigen, vertrok vandaar de colonne.

Het bleek dat drie voertuigen van het bataljon te hoog waren: 1x YA-4442 en 2x EZB. In het van tevoren gecontroleerde traject was een tunnel waar deze drie voertuigen niet door heen konden. Deze voertuigen konden op een later tijdstip in een Frans konvooi meerijden naar Zagreb. Vanuit Zagreb konden ze dan via de autoweg Zagreb - Belgrado de bestemming in Belgrado bereiken. Er melden zich 6 vrijwilligers: kap Wim Voncken, smi Willem Onstein, smi Rob Godin, sgt1 Piet Heida, sgt Scholte en kpl van der Vegt. Deze colonne vertrok op 17 mei uit Sarajevo. Na grote problemen onderweg bereikten ze -via een route die niet via Zagreb ging- eerst op 19 mei, na 56 uren onderweg te zijn geweest, Belgrado!

Na twee spannende, roerige en soms emotionele dagen vertrok op 16 mei om 09.00 uur Staf 1(NL)UN SIGBN in een groot VN-konvooi richting Belgrado.

Over de eerste 800 meter deed de colonne 5 kwartier. Onder dreigend vuur van de troepen van Mladic kon de colonne na bijna 2 uur Sarajevo eindelijk achter zich laten. De reden van dit enorme oponthoud waren de vele roadblocs tussen Rainbow en Ilidza waar zeer agressieve Bosnisch-Servische militairen optraden.

De globale route die het konvooi volgde was als volgt:

Sarajevo - Ilidza - Kiseljak - Visoko - Vares - na Vares

was de tunnel- door bossen, over onverharde wegen en langs bergdorpjes - na circa 7½ uur was de gereden afstand slecht 52 km.

Verder via Kladanj - Stupari - Tuzla - Bosanska - over de rivier de Sava (22.30 uur) en bij Kuzmin de autoweg op richting Belgrado.

Op 17 mei rond 01.00 uur bereikten we hotel Metropol in Belgrado.

Deze colonnerit duurde 16 uren; de afstand was 412 km.

COMMANDOVOERING (na verplaatsing naar Belgrado)

Na aankomst in Belgrado werd het personeel van de bataljonsstaf in eerste instantie in een tamelijk luxe hotel ondergebracht. Volgens VN-normen was dat echter veel te duur. Er ontstond een plan om het Nederlands contingent in Pancevo onder te brengen, de locatie van Log Base Bravo. Dit zou dan

i.v.m. de dan noodzakelijke reistijden een onaanvaardbare situatie hebben veroorzaakt. Echter de situatie in dit hotel werd onhoudbaar: ten eerste was de afstand tot het FHQ in een regeringsgebouw (CIV III) veel te groot: de rit per auto duurde 20 tot 40 minuten. Maar bovenal, dit hotel lag in het centrum van Belgrado. Het was er niet veilig, de parkeerplaats was niet beveiligd met als gevolg dat voertuigen werden beschadigd en ruiten kapotgeslagen.

Nadat de psycholoog en de bataljonsarts een *eerste* verkenning hadden uitgevoerd op zoek naar een goede legering, heeft een *tweede* verkenninggroep, na kort en krachtig onderhandelen een akkoord bereikt bij de directie van hotel Putnik. Putnik lag op loopafstand van het FHQ. De VN ging akkoord met de locatie en de bedongen prijsafspraken. Na bijna 2 weken na aankomst in Belgrado was de bataljonsstaf in ieder geval in het bezit van voldoende legering, een recreatieruimte en was de bewassing geregeld (op eigen kosten).

Met de toewijzing van bureauruimten -geregeld door de VN-burgers- was in het geheel geen rekening gehouden met het personeel van de bataljonsstaf. Alleen de SSO en de ASSO hadden in eerste instantie een kantoor toegewezen gekregen. Deze slechte situatie en de toestand van de laatste dagen in Sarajevo had tot gevolg dat de Secties van de bataljonsstaf enige tijd niet adequaat hebben kunnen opereren. Ook SYSCOM kon niet goed functioneren waardoor een overzicht van het verbindingstelsel niet up-to-date was.

Het was absoluut noodzakelijk dat bureauruimten in het FHQ-gebouw werden toegewezen. D.m.v. een "crash-actie via de "chief of staff" werden de burgers alsnog *gedwongen* ruimte toe te wijzen. Deze waren echter over het gehele hoofdkwartier verspreid , nl. over drie etages!

In deze weken gingen de eerste militairen, vooral die tot de rotatie 1A behoorden, met verlof naar Nederland.

Bij de bataljonsstaf werd het verlies van drie combi's na de beschietingen van Rainbow goed merkbaar: stafbezoeken aan de Sectoren moesten worden geminimaliseerd temeer daar één combi

dagelijks t.b.v. verlofreizen, post, bevoorrading e.d. tussen Belgrado en Zagreb pendelde en één combi t.b.v. KMar-onderzoeken stand-by moest blijven.

Na de verplaatsing van Sarajevo naar Belgrado vormde de dislocatie van de staf t.o.v. de Sectoren en de verbindingcentra m.b.t. commandovoering een probleem. Vóór de heropening van de autoweg Belgrado - Zagreb (voor VN-verkeer) moest via de Hongaarse grens worden gereden. Een stafbezoek aan of een KMar-onderzoek in de Sector South betekende een verplaatsingstijd van 2 x 2 dagen. Een bezoek aan het achtergebleven personeel in Sarajevo was van medio mei 1992 tot lange tijd daarna vrijwel onmogelijk: het vliegveld was gesloten en de enige manier om Sarajevo te bereiken was via het wekelijks bevoorradingskonvooi dat van Pancevo naar Sarajevo v.v. reed. Voor deze reis diende men een volle week uit te trekken.

EERSTE UITBREIDING UNPROFOR

Teneinde de nood in Sarajevo te lenigen werd door de VN Veiligheidsraad een nieuwe resolutie aangenomen: **medio juli 1992** werd *Sarajevo de vijfde Sector*. Staf UNPROFOR en Staf 1(NL)UN SIGBN waren toen al verplaatst naar Belgrado. In deze Sector zouden drie kleine infanteriebataljons en een luchthavencommando worden gestationeerd. E.e.a. betekende een uitbreiding van UNPROFOR met vier locaties en dus ook vier verbindingcentra van 1(NL)UN SIGBN en tevens extra logistiek personeel. Totaal: 75 militairen. Vooruitlopend op deze ontplooiing werd het Canadese Infanteriebataljon (900 man sterk) incl. het verbindingscentrum vanuit Sector West tijdelijk naar Sarajevo gestuurd.

In Nederland werd het benodigde personeel voor de nieuwe Sector aangewezen, opgeleid en binnen zeer korte tijd naar Joegoslavië gestuurd. Het benodigde verbindingsmaterieel -voor de Sector Sarajevo- werd uit de mobilisatiecomplexen gehaald. Bij aankomst in Zagreb bleek bij controle door de adjudant logistiek, de adjudant radio van de bataljonsstaf en personeel van het Materieelverzorgingspeloton, dat dit voor een deel incompleet en dus niet inzetbaar was!

De militairen voor de sector Sarajevo werden via Belgrado naar Sarajevo gestuurd. Zij bleven een paar dagen op de locatie van de bataljonsstaf. Snel viel op dat er onder deze nieuwelingen een aantal was dat opviel vanwege hun bravoure. Reden voor een paar leden van het SCC-team om een "donderpreek" te houden. Na dit gesprek zagen ze de ernst in van de toestand in Sarajevo!

TWEEDE UITBREIDING VAN UNPROFOR

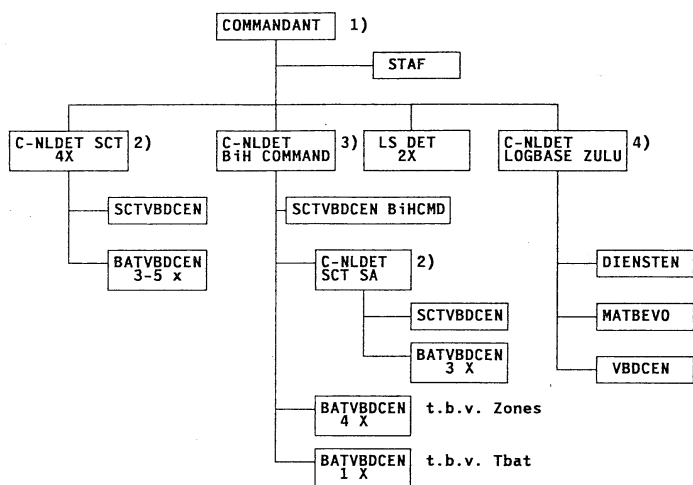
De strijd en met name de etnische zuiveringen in Bosnië werden steeds heviger. Daardoor werd door de Veiligheidsraad het UNPROFOR-mandaat weer uitgebreid teneinde Bosnië humanitair te steunen zou een zwaar bewapende troepenmacht in dit land worden ontplooid.

Het zgn. ***Bosnia Command i.c. UNPROFOR 2***, met het hoofdkwartier in Kiseljak (circa 20 km van Sarajevo) zou gaan bestaan uit vier grote pantserinfanteriebataljons uit Canada, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Spanje en de gehele Sector Sarajevo. Dit commando zou de humanitaire hulp in samenwerking met de UNHCR gaan verzorgen. De belangrijkste taak van dit commando was het beveiligen van konvoien met hulpgoederen van de UNHCR. De UNHCR is een organisatie die alleen uit burgers bestaat. Derhalve reden de burgerchauffeurs niet in die delen van Bosnië waar het te gevaarlijk was. Dus ontstond er de behoefte aan een militaire transporteenheid. En zo ontstond in **oktober 1992** het Nederlands/Belgische Transportbataljon.

T.b.v. de medische ondersteuning werd door de VS een 3e echelons medische eenheid, een "MASH", in Zagreb ontplooid. Op Nederland werd een beroep gedaan om al deze eenheden van een verbindingscentrum te voorzien.

Eind oktober 1992 telde 1(NL)UN SIGBN bijna 500 militairen verdeeld over ruim 30 locaties in drie verschillende landen met onderlinge afstanden tot 800 km.

BIJLAGE B SCHEMATISCHE ORGANISATIE 1 (NL) VN VBDBAT

- 1) Vervult tevens de functie van Senior Signals Officer Force HQ
- 2) Vervult tevens de functie van Signals Officer Sector HQ
- 3) Vervult tevens de functie van Signals Officer BiH Command
- 4) Vervult tevens de functie van Signals Officer Logbase Zulu

Schema: Hans Vermaas

■ Organisatie 1(NL)UN SIGBN

OPRICHTING UNPF

DE RESULTATEN VAN DE INZET VAN 1(NL)UN Sigbn

Het belangrijkste resultaat van de tijdige aanwezigheid van 1(NL)UN Sigbn in ex-Joegoslavië was het feit dat alle later arriverende infanteriebataljons -de daadwerkelijke "peacekeepers"- onmiddellijk over verbindingen konden beschikken. Dit feit is de operatie zeer ten goede gekomen.

De aanwezigheid van UNPROFOR in de vier oorspronkelijke Sectoren -de drie Vance UNPA's- leidde ertoe dat het daar tenminste relatief rustig werd waarbij per Sector vrij grote verschillen bestonden.

Het VN-optreden in de Sector Sarajevo en in Bosnië bij het begeleiden van de hulpkonvoeien wordt vooral gekenmerkt door machteloosheid: de oorlog, de etnische zuiveringen, de stelselmatige verwoesting van dorpen, de verkrachtingen en andere martelpraktijken gingen onverminderd door.

Het belangrijkste resultaat voor de KL was dat de militairen met de neus op de feiten werden gedrukt dat de basis-militaire vaardigheden zoals NBC, ZHKH, mijnen en valstrikken, nabijbeveiliging en het gebruik van het persoonlijk wapen in het operatiegebied zeer belangrijk te zijn.

WAARDERING

Het grote organisatie- en improvisatievermogen en de grote flexibiliteit van de Nederlandse militair werd alom geprezen. De talenkennis van de Nederlanders werd als een groot voordeel ervaren. De mentaliteit van de beroepsmilitair was er veelal een van "nu ik hier zit zal ik er het beste van maken". De dienstplichtig militair viel vooral op door een zeer positieve werkhouding en -inspanning

Tot slot:

de waardering voor de inzet van al het personeel van het bataljon, m.n. tijdens de voorbereiding en de eerste maanden van ontplooiing van UNPROFOR werden eind 1993 door de BLS in een tevredenheidsbetuiging aldus verwoord:

"vakkennis, taalvaardigheid, improvisatievermogen, creativiteit, initiatief en doorzettingsvermogen kenmerken de inzet van de dikwijls geïsoleerd optredende verbindingdetachementen".

Het zullen vooral deze eigenschappen zijn die de Nederlandse militair bij zijn toekomstige inzet "all over the world" uitstekend kan gebruiken.

Nawoord:

Dank is verschuldigd aan de kolonel b.d. A. den Boer, de kolonel b.d. T.W.J. Leeflang en de luitenant-kolonel b.d. W.M.H. Voncken. Zij hebben door hun correcties, aanvullingen en adviezen op zeer goede wijze bijgedragen aan het tot stand komen van dit document. Met nadruk willen wij nogmaals stellen dat er uiteraard een vervolgverhaal is van al die andere commandanten - zowel commandanten 1(NL)UN SIGBN, Sectorverbindingsofficieren als commandanten verbindingscentra- die, in de door ons beschreven periode én in de anderhalf jaar ná het turbulente jaar 1992, bij dit bataljon hebben gediend.

(C) Mei 2012; luitenant-kolonel b.d. Hans Vermaas en door majoor b.d. Tom Boersma.

Herschreven voor de website van 1(NL) UN SigBn door lkol b.d. Koos Possel in mei 2015

BIJLAGE 1

EERSTE COMMANDANTEN en hun PLAATSVERVANGERS

Situatie: april 1992

<u>SECTOR / ONDERDEEL</u>	<u>PLAATS</u>	<u>C- en plv C-</u>
	<u>STERKTE</u>	
<u>Bataljonsstaf</u>	Sarajevo	
- Staf 1(NL)UNSignalbn	49	lkol Vermaas / maj Boersma
- FHQ		lkol Vermaas / maj Boom 7
<u>Logistiek</u>		<u>Vbdoff:</u> maj van Dijken
Matvzgpel	Zagreb 23	elnt Olthuis }
Dnpel	Zagreb	elnt Hollander }
Vbdcen	Zagreb 16	tlnt Schroeder / sgt1 de Gussem
Vbdcen	Pancevo	smi Hoogeboom / sgt Koolwijk 11
<u>Sector East</u>		<u>Vbdoff:</u> maj Mulder
HQ East	Erdut 16	tlnt Vossen / sgt1 Le Blansch
Russisch bataljon	Klisa (vliegveld) 11	smi Hielkema / sgt Baltink
Belgisch bataljon	Beli Manastir 11	smi van der Vloet / sgt Nicolassen
<u>Sector West</u>		<u>Vbdoff:</u> maj Smeets
HQ West	Daruvar 16	tlnt Wolfs / sgt1 van El
Argentijns bataljon	Grubišno Polje 11	smi Rookus / sgt Boers

Nepalees bataljon	Bosanska Gradiska 11	smi Oldenburg / sgt Warrink	
Jordaans bataljon	Novska	smi Gutte / sgt1 Mulder	11
Canadees bataljon	Daruvar 11	smi / sgt1 Bakker	
Canadees Engineer bataljon	Daruvar 11	smi Gatsma / sgt1 Corneth	

Sector North

Vbdoff: maj Liebregts

HQ North	Topusko 16	tlnt Verhagen / sgt1 Bakker	
Nigeriaans bataljon	Glina	smi van de Marel / sgt1 Klein- Gunnewiek	11
Pools bataljon	Slunj	smi Nagtegaal / sgt1 van Schaik	11
Deens bataljon	Kostajnica 11	smi van Brenk / sgt1 Wechgelaar	

Sector South

Vbdoff: maj van Ham

HQ South	Knin 16	elnt Meuleman / sgt1 Klein- Schiphorst	
Keniaans bataljon	Benkovac 11	smi Wilmink / sgt van Steeg	
Frans bataljon	Gračac 11	smi Janssens / sgt Linssen	
Tsjechisch bataljon	Titova Korenica	smi van de Broek / sgt van Dijk	15

Totaal 1(NL)UN SIGBN: 317

miln

BIJLAGE 2

■ RAINBOW zomer 2011

■ De voorgevel van Rainbow met op de achtergrond, op de locatie van Oslobodenje, het peperdure hotel Radon Plaza

foto's: Tom Boersma

Figuur 14: Acht combi's verplaatsten staf 1(NL)UN SIGBN

Foto: Tom Boersma